

DESPRE

Bani

Vlad Gabriel Nicolaescu

Dan Alexandru Chitic

LA FIRUL IERBII

Educația financiară, tactică esențială în viață și în sport

Educația financiară este un domeniu care vă poate influența în mod semnificativ viața, atât pe terenul de fotbal, cât și în afara lui. În calitate de tineri care își dedică timpul și energia unui sport de performanță, este foarte important să știți cum să gestionați resursele de care dispuneți, chiar de la o vârstă fragedă.

Într-o lume în care resursele financiare sunt din ce în ce mai accesibile, dar și mai complexe, este crucial ca tinerii să înțeleagă cum să gestioneze banii, să facă alegeri financiare înțelepte și să își planifice un viitor financiar sustenabil. Pentru mulți tineri, bugetul și administrarea lui reprezintă un subiect prea puțin discutat în școală, iar acest aspect poate duce la dificultăți în gestionarea resurselor în viitor.

Acest manual a fost conceput special pentru voi, tinerii fotbaliști, care nu doar vă doriți să ajungeți în top, dar care trebuie, totodată, să aveți grijă și de viitorul vostru financiar. Veți afla, lecturând acest manual, cum să înțelegeți valoarea banilor, în funcție de nevoi și dorințe, cum să faceți alegeri financiare înțelepte, cum să economisiți și să vă construiți un plan financiar pe termen mediu și lung – toate aplicate realităților unei cariere sportive. De asemenea, veți afla că o bună

educație financiară nu înseamnă doar să câștigați bani, ci mai ales să îi administrați corect, astfel încât să vă asigurați un viitor financiar stabil, fie că veți urma o carieră în fotbal, fie că veți explora alte oportunități pe parcursul vieții.

Educația financiară devine și mai relevantă în cazul vostru, al celor care practică sport de performanță, având în vedere că drumul poate fi plin de provocări și incertitudini. Înțelegerea modului în care să economisiți și să investiți sau în care să luați decizii financiare corecte pe parcursul carierei sportive vă poate asigura un viitor sigur și prosper și după ieșirea de pe terenul de fotbal.

Indiferent dacă sunteți la începutul drumului sau aveți deja experiență în sportul de performanță, acest manual vă va oferi cunoștințele necesare pentru a transforma fiecare decizie financiară într-un pas sigur către viitorul pe care vi-l doriți.

Mult succes! Atât pe teren, cât și în gestionarea finanțelor personale!

Gabriel Avrămescu - Prim-vicepreședinte ASF

Educația financiară joacă un rol esențial în formarea unei cariere solide și sustenabile pentru tinerii sportivi. La Federația Română de Fotbal, credem că succesul pe teren trebuie să fie însoțit de responsabilitate și inteligență și în afara acestuia. Într-o lume în care provocările financiare sunt tot mai complexe, sportivii noștri au nevoie de instrumentele și cunoștințele necesare pentru a-și gestiona eficient veniturile, a-și planifica viitorul și a evita diverse capcane financiare.

Tocmai din acest motiv, Federația Română de Fotbal a decis să semneze parteneriatul cu Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF), o instituție cu expertiză solidă în acest domeniu. Prin acest acord,

ne dorim să creștem nivelul de educație financiară în rândul jucătorilor de fotbal, de la juniori până la seniori.

Credem că acest demers va avea un impact pozitiv pe termen lung asupra carierelor jucătorilor noștri, contribuind la dezvoltarea unor generații de fotbaliști mai bine pregătiți pentru viață, atât pe teren, cât și în afara acestuia, și care pot deveni adevărate modele și pentru ceilalți.

Răzvan Burleanu - Președinte FRF

CUPRINS

6 1 INTRODUCERE

- 6 1.1 Importanța educației financiare
- 9 1.2 Legătura dintre fotbal și educația financiară

11 2. FINANȚE PERSONALE

- 11 2.1 Construcția bugetului
- 17 2.2 Economisire

21 3. ÎNȚELEGEREA VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR

- 21 3.1 Explorarea conceptului de venituri și cheltuieli ca paralelă cu fotbalul
- 23 3.2 Exemple practice de venituri și cheltuieli pentru elevi

26 4. BANII ȘI BĂNCILE

26 4.1 Ce sunt banii?

28 4.2 Instrumente bancare de economisire

32 5. ASIGURĂRILE ȘI RISCURILE FINANCIARE

32 5.1 Explicarea riscurilor financiare

35 5.2 Asigurările și rolul lor

40 6. DE LA ECONOMII LA INVESTIȚII

40 6.1 De ce să economisim? Modalități de economisire

43 6.2 De ce să investim?

50 FRAUDELE FINANCIARE

51 7.1 Cum ne ferim de fraude?

52 7.2 Tipuri de fraude online

Obiectivele de învățare

- Înțelegerea importanței antrenamentului financiar și a rolului educației financiare în viața noastră;
    - Înțelegerea rolului bugetului personal ca mod de a ne administra eficient banii;
    - Înțelegerea și conștientizarea riscurilor financiare și recunoașterea instrumentelor de protecție – asigurările;
      - Conștientizarea rolului economisirii și al investițiilor;
      - Înțelegerea conceptelor de bani, bănci și produse bancare;
  - Conștientizarea situațiilor de fraude financiare și a modului în care ne putem proteja de acestea.
-

Ce este educația financiară și de ce ne trebuie?

Educația financiară este un instrument care ne ajută să ne gestionăm banii în mod inteligent, astfel încât să știm cum să realizăm economii, cum să ne planificăm cheltuielile și să ne putem îndeplini atât nevoile, cât și dorințele. Cunoștințele acumulate în domeniul educației financiare ne ajută să luăm decizii financiare informate, să evităm datoriile inutile și să ne asigurăm o viață stabilă din punct de vedere financiar.

Există o legătură strânsă între nivelul de educație financiară al unei persoane și nivelul de bunăstare. Educația financiară este despre fiecare dintre noi, despre viața noastră și despre cum ne proiectăm viitorul financiar pe termen lung.

Nevoia de educație financiară este mai mare într-o lume în continuă schimbare și în care gestionarea banilor devine din ce în ce mai complexă. De la economisirea pentru viitor la înțelegerea produselor financiare, competențele financiare sunt esențiale pentru a avea succes în lumea financiară modernă.

De asemenea, atunci când vorbim despre bani, vorbim despre emoții, alegerile noastre fiind într-o mare măsură determinate de acestea. În acest sens, vorbim inclusiv despre inteligența emoțională (IE), legătura dintre aceasta și educația financiară fiind una puternică, influențând modul în care gestionăm resursele financiare și luăm decizii financiare, existând mai multe exemple în acest sens:

Iată
câteva
metode:

1. Controlul emoțiilor

Inteligența emoțională ajută la recunoașterea și gestionarea emoțiilor care pot afecta deciziile financiare. De exemplu, persoanele cu o inteligență emoțională ridicată pot evita cumpărăturile neplanificate, din impuls sau riscante, cauzate de anumiți factori de stres (panică, frică, îngrijorare).

2. Luarea deciziilor

Persoanele inteligente emoțional dezvoltă abilități mai bune de luare a deciziilor prin evaluarea rațională a situațiilor financiare și anticiparea consecințelor pe termen lung. Această etapă include planificarea bugetului, economisirea și investițiile.

3. Comunicarea și negocierea

Inteligența emoțională îmbunătățește abilitățile de comunicare, permițând o negociere mai eficientă și gestionare a relațiilor financiare, fie că este vorba de parteneri de afaceri, prieteni sau membri ai familiei.

4. Rezistența la stres

O bună IE ajută la gestionarea stresului financiar, permițându-le oamenilor să rămână calmi și să găsească soluții eficiente în fața dificultăților economice, fără a ceda presiunii. Practic, diminuăm emoțiile care ne pot conduce spre anumite cheltuieli inutile.

5. Motivația și obiectivele financiare

Persoanele cu IE ridicată sunt adesea mai motivate să-și atingă obiectivele financiare. Ele pot stabili și urmări scopuri pe termen lung, precum economisirea pentru pensie sau investițiile în educație.

Astfel, educația financiară nu este doar despre cunoașterea conceptelor economice, ci și despre aplicarea acestora într-un mod care ține cont de starea emoțională și psihologică a fiecăruia dintre noi.

Dezvoltarea inteligenței emoționale implică o serie de practici și tehnici care pot ajuta la îmbunătățirea abilităților de gestionare a emoțiilor și implicit a relației noastre cu banii pe termen lung.

1. Autocunoașterea se referă la înțelegerea propriilor emoții și reacții în relația cu banii. Ținerea unui jurnal financiar în care să fie notate emoțiile cele mai puternice care generează anumite dorințe și reacții financiare poate ajuta la identificarea tiparelor emoționale și a factorilor declanșatori.

2. Autoreglarea și practicarea tehnicilor de gestionare a stresului, cum ar fi respirația profundă, concentrarea și conștientizarea tuturor aspectelor care ne înconjoară. Vorbim de dezvoltarea abilității de a ne păstra un echilibru atunci când suntem pe punctul de a lua anumite decizii financiare.

3. Empatia se referă la capacitatea de a înțelege și de a răspunde emoțiilor altora. Presupune acordarea completă a atenției la ceea ce comunică o persoană și punerea în locul celorlalți pentru a vedea lucrurile din perspectiva lor. A fi empatic, inclusiv în context financiar, poate contribui și la înțelegerea unei anumite campanii comerciale și la un mai bun control al emoției generate prin aceasta.

4. Motivația financiară înseamnă a ne stabili obiective financiare și lucrul constant pentru atingerea lor. Găsirea strategiei potrivite contribuie din plin la realizarea obiectivelor pe care ni le stabilim.

5. Feedback și autoevaluare - Relația noastră cu banii presupune și solicitarea feedback-ului, respectiv adresarea de întrebări pentru a înțelege exact contextul financiar. Se aplică mai ales în cazul cumpărării de produse și servicii financiare – punem întrebări despre produse, comisioane, dobânzi, taxe etc.

Înțelegem că a fi preocupați de banii noștri înseamnă a fi preocupați de noi, de a ne dori să ne fie bine, de a construi pe termen lung o relație cât mai bună cu banii. Nu este suficient să cunoaștem informații teoretice despre bani, fiind esențial să ne cunoaștem pe noi, să ne cunoaștem emoțiile și să le putem gestiona, mai ales atunci când vorbim despre bani.

Un aspect esențial al educației financiare în rândul copiilor și tinerilor este învățarea principiilor de gestionare a bugetului. Înțelegerea modului în care să-și gestioneze veniturile și cheltuielile îi ajută pe tineri să evite datoriile nedorite și să își stabilească obiective financiare realiste. Prin învățarea unor concepte precum prioritizarea cheltuielilor, economisirea regulată și stabilirea unui fond de urgență, tinerii devin mai pregătiți să facă față provocărilor financiare ale vieții de adult.

Educația financiară joacă un rol important în dezvoltarea abilităților privind modul în care sunt luate deciziile în rândul tinerilor. A învăța să evalueze opțiunile și să ia decizii informate în ceea ce privește partea financiară, și nu numai, îi ajută pe tineri să devină mai autonomi și mai responsabili în viața de zi cu zi. Crearea unor astfel de abilități îi ajută în viitoarele decizii financiare cu care aceștia se vor confrunta, reușind să evite anumite capcane financiare.

Pe lângă gestionarea bugetului și luarea deciziilor, educația financiară îi învață pe tineri să înțeleagă și să aprecieze valoarea banilor și să-și adapeze resursele financiare obiectivelor individuale. Prin conștientizarea muncii și a efortului necesar pentru a câștiga bani, tinerii își pot dezvolta o atitudine mai responsabilă față de banii lor și pot învăța să aprecieze mai mult resursele pe care le au la dispoziție, putând construi astfel o bază financiară solidă pentru viitor. Înțelegerea caracterului limitat al banilor în fața nevoilor și dorințelor care pot părea nelimitate reprezintă punctul de plecare pentru a ne construi o relație corectă cu banii.

Educația financiară poate avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra sănătății financiare a întregii societăți. Tinerii care au deprins modul prin care pot gestiona eficient banii vor deveni adulți responsabili și independenți, acest lucru contribuind la bunăstarea noastră, a tuturor. De asemenea, este mai puțin probabil să se confrunte cu dificultăți financiare majore în viitor, fiind creată calea spre succes financiar.

Educația financiară este esențială pentru dezvoltarea tinerilor și pentru construirea unui viitor financiar mai sigur și mai prosper. Prin învățarea principiilor de gestionare a banilor și dezvoltarea abilităților privind luarea deciziilor, tinerii devin mai bine pregătiți să facă față diferitelor provocări financiare.

1.2 LEGĂTURA DINTRE FOTBAL ȘI EDUCAȚIA FINANCIARĂ

În lumea de astăzi, educația financiară este din ce în ce mai importantă, iar fotbalul poate juca un rol semnificativ în promovarea acesteia. Pe lângă bucuria și pasiunea pe care le aduce acest sport, adevărat fenomen social, fotbalul poate fi un exemplu excelent pentru învățarea unor concepte financiare esențiale. De la gestionarea banilor pentru echipamente și cantonamente la înțelegerea valorii și a sacrificiilor necesare pentru a atinge obiectivele, există numeroase legături între fotbal și educația financiară. Cuvântul-cheie care creează o punte de legătură între fotbal și bani este disciplina, fără de care obiectivele, fie cele sportive, fie cele financiare, nu pot fi realizate.

Un aspect esențial al educației financiare îl reprezintă gestionarea bugetului. La fel cum conducerea unui club de fotbal trebuie să planifice bugetul pentru a achiziționa echipament, pentru a plăti antrenori, jucători, precum și alte costuri pe care le implică participarea la anumite evenimente sportive, la fel și o persoană trebuie să-și planifice veniturile și cheltuielile în mod eficient. Prin participarea la activități precum strângerea de fonduri pentru echipamente sau organizarea de evenimente pentru a colecta bani pentru deplasarea la competiții, tinerii fotbaliști pot învăța principii esențiale de gestionare a resurselor financiare.

În plus, fotbalul ne oferă o lecție valoroasă despre efort și câștig, despre plată și răsplată în ceea ce privește banii. Asemenea antrenamentelor riguroase și efortului susținut, necesare

pentru a deveni un jucător de fotbal de succes, obținerea și menținerea unei situații financiare sănătoase necesită disciplină și perseverență. De asemenea, tinerii sportivi pot înțelege conceptul de investiții, alocând timp și energie în antrenamente în vederea îmbunătățirii abilităților lor, conceptul de asigurare, înțelegând cât de important este să gestionăm riscurile din viață, dar și de economii, acestea fiind un fond de bani care ne poate ajuta în momentele dificile.

Fotbalul oferă o perspectivă asupra importanței modului în care luăm decizii financiare informate. La fel cum un jucător trebuie să ia decizii rapide și bine gândite în timpul unui meci, o persoană trebuie să fie pregătită să evalueze opțiunile financiare și să ia decizii înțelepte în ceea ce privește economisirea, investițiile și cheltuielile, sau, mai bine zis, cum să își administreze bugetul personal. Educația financiară încurajează dezvoltarea unei gândiri critice în ceea ce privește aspectele legate de bani, iar fotbalul poate fi „motorul” care pune în mișcare toate aceste aspecte.

Mai mult decât atât, fotbalul poate fi o cale de acces către înțelegerea conceptului de echipă și colaborare în gestionarea finanțelor. La fel cum jucătorii trebuie să lucreze împreună pentru a obține succesul pe teren, un cuplu sau o familie trebuie să coopereze și să comunice pentru a-și atinge obiectivele financiare comune. În cadrul unei echipe de fotbal, fiecare jucător contribuie la succesul colectiv, iar aceeași abordare poate fi aplicată și în gestionarea finanțelor personale sau familiale.

Legătura dintre fotbal și educația financiară este puternică și putem identifica foarte multe aspecte comune. Prin intermediul fotbalului, tinerii pot învăța nu doar abilități sportive, ci și lecții de viață importante și valoroase legate de gestionarea banilor și luarea deciziilor financiare. Prin înțelegerea educației financiare de către tinerii fotbaliști, se poate forma o generație mai responsabilă și mai înțeleaptă din punct de vedere financiar, abilități care în viitor pot reduce stresul legat de bani și pot contribui la creșterea performanței sportive.

Exemple din viața reală a jucătorilor de fotbal despre ce înseamnă educația financiară sau lipsa ei:

DAVID

BECKHAM

VS

PAUL

GASCOIGNE

Fost internațional englez cu peste 100 de selecții în echipa națională a Angliei. A jucat la echipe precum Manchester United, Real Madrid și L.A. Galaxy. David Beckham este considerat ca fiind primul superstar al fotbalului.

Câștig din fotbal și afaceri – aprox. 500 de milioane de dolari

Continuă să câștige bani din afaceri pe baza unei discipline financiare și a unei bune gestionări a banilor.

Fost internațional englez cu peste 50 de selecții în echipa națională a Angliei. A jucat la echipe precum Newcastle, Tottenham, Lazio, Glasgow Rangers. A fost considerat cel mai mare talent al generației sale.

Câștig din fotbal și afaceri – aprox. 20 de milioane de lire sterline

A pierdut întreaga avere din cauza unor decizii financiare greșite și investiții foarte mari și păguboase, consumului de alcool, precum și a jocurilor de noroc, astfel ajungând din cauza datoriilor în faliment personal, rămânând fără bani.

Știi că?

Balonul de Aur, cel mai prestigios trofeu individual acordat în fiecare an celui mai bun fotbalist, cântărește aproximativ 7 kg? Dacă ar fi din aur, acesta ar valora aproximativ 2.450.000 de lei sau 490.000 de euro.

2. Finanțe personale

2.1 CONSTRUCȚIA BUGETULUI

Avea controlul bugetului este primul pas spre a gestiona corect banii! Oamenii au nevoie de reprezentări clare asupra finanțelor personale, de aceea persoanele care folosesc cardul pentru diverse plăți cheltuie mai mulți bani decât cei care plătesc cash, cu bancnote și monede. Este mult mai simplu să ne dăm seama atunci când cheltuim prea mult în momentul în care avem o unitate de măsură.

Sigur, astăzi, în lumea digitală, avem aplicații ale băncilor instalate pe telefon care ne pot arăta cât am cheltuit și cât mai avem disponibil în cont. Dar ce lipsește? Reflexul, obiceiul de a ne informa constant asupra situației contului nostru.

Ce este un buget?

Este un plan financiar care ne arată veniturile și cheltuielile pentru o anumită perioadă de timp, având rolul de ne orienta eficient în gestionarea banilor noștri sau ai familiei noastre.

Cum poate fi bugetul?

- Personal
- Familial

Atunci când realizăm un buget, trebuie să avem atât un scop, dar și câteva obiective importante. Scopul este de a observa resursele noastre financiare (veniturile), deci banii noștri, în raport cu nevoile și dorințele noastre care necesită bani pentru a fi satisfăcute (cheltuieli). Foarte important este să înțelegem exact cum putem gestiona banii, astfel încât să nu avem dificultăți financiare. Acest lucru înseamnă că bugetul ne ajută să luăm decizii financiare mai înțelepte având o reprezentare clară a veniturilor și a cheltuielilor noastre.

În cadrul bugetului este important să inserăm anumite obiective clare pe care dorim să le realizăm, de exemplu, dorim să ne cumpărăm o minge nouă de fotbal care costă 300 de lei. În cadrul bugetului, trebuie să înțelegem dacă avem banii disponibili sau dacă este nevoie să planificăm această cheltuială pentru mai tarziu. Obiectivele trebuie înțelese din perspectiva relației dintre nevoi și dorințe, având caracteristici clare, de timp, financiare, de utilitate.

EXEMPLU: Model de buget

VENITURI A	CHELTUIELI B	DIFERENȚE A-B
<u>Alocație</u>	<u>Hrană</u>	
<u>Bani de la părinți / rude</u>	<u>Transport</u>	
<u>Bursă de merit</u>	<u>Educație - rechizite, cărți</u>	
<u>Cadouri în bani</u>	<u>Echipamente sportive</u>	
<u>Alte surse</u>	<u>Entertainment</u>	
	<u>Activități de relaxare</u>	
TOTAL VENITURI A	TOTAL CHELTUIELI B	A-B=?

Există mai multe tipuri de bugete, ideal este să păstrăm mereu un echilibru între venituri și cheltuieli și să putem economisi și investi. În funcție de raportul dintre venituri și cheltuieli, putem avea:

- *Buget echilibrat* – veniturile sunt egale cu cheltuielile;
- *Buget excedentar* – veniturile sunt mai mari decât cheltuielile. Acest tip de buget permite economisirea deoarece diferența dintre

venituri și cheltuieli este una pozitivă și rămân resurse disponibile. O astfel de situație poate apărea în cazul persoanelor care obțin venituri suplimentare, care înregistrează o majorare a veniturilor curente sau o reducere a cheltuielilor;

- *Buget deficitar* – veniturile sunt mai mici decât cheltuielile. Apare atunci când o persoană sau o familie cheltuiește mai mult decât

câștigă, ceea ce poate conduce la acumularea de datorii (inclusiv prin contractarea unor împrumuturi) sau la utilizarea economiilor pentru a acoperi cheltuielile zilnice, pentru a acoperi diferența. Pe termen lung, un astfel de comportament financiar poate cauza probleme grave, cum ar fi imposibilitatea de a satisface nevoile de bază, creșterea nivelului de stres financiar și lipsa unui plan de economisire pentru viitor.

Ce conduce la un buget deficitar?

- Lipsa educației financiare;
- Gestionarea greșită a banilor;
- Scăderea veniturilor;
- Anumite cheltuieli neprevăzute pentru care nu am fost pregătiți (lipsa unui fond de rezervă);
- Supraîndatorarea – acumularea de datorii, inclusiv la bănci, la un nivel care nu poate fi susținut.

Exemplul unui buget deficitar în cazul unui jucător de fotbal

VENITURI A	CHELTUIELI B	DIFERENȚE A-B
<ul style="list-style-type: none"> • Salariu lunar – 150.000 euro • Venituri din sponsorizări - 25.000 euro • Alte venituri (prime de joc, apariții TV, promovări de brand etc.) - 20.000 euro	<ul style="list-style-type: none"> • Întreținere locuință - 40.000 euro • Rata pentru mai multe mașini scumpe - 35.000 euro • Asistenți personali, antrenori personali, șoferi etc. - 20.000 euro • Călătorii și vacanțe de lux - 40.000 euro • Cheltuieli pentru divertisment (restaurante, cluburi, evenimente) - 35.000 euro • Plăți pentru împrumuturi și diferite datorii - 20.000 euro • Diverse cheltuieli personale (îmbrăcăminte, accesorii, gadgeturi etc.) - 25.000 euro	
TOTAL VENITURI (lunare) 195.000 euro	TOTAL CHELTUIELI 215.000 euro	A-B=? -20 000 euro

CONCLUZIE

În exemplul de mai sus, jucătorul de fotbal are un venit total de 195.000 euro pe lună, dar cheltuielile lui lunare sunt de 215.000 euro, având un deficit de 20.000 euro lunar, ceea ce conduce la un deficit anual de 240.000 euro.

Un astfel de comportament financiar îl constrânge pe fotbalist să își folosească economiile pentru a acoperi deficitul (în cazul în care dispune de economii) sau să acumuleze datoriile (inclusiv împrumuturi).

Ce se poate întâmpla?

- Creșterea datoriilor;
- Dezvoltarea de stres financiar;
- Vulnerabilitate financiară.

Care sunt soluțiile?

- Reducerea cheltuielilor neesențiale, cum ar fi călătoriile de lux, cheltuielile de divertisment sau achizițiile costisitoare;
- Menținerea veniturilor (mai ales cele variabile, cum sunt sponsorizările, aparițiile TV, promovările de brand etc.) sau chiar creșterea lor;
- O bună planificare financiară.

În cazul în care jucătorul de fotbal ar fi avut un buget excedentar, adică veniturile încasate lunar depășeau cheltuielile, acesta ar fi putut fi utilizat pentru mai multe obiective, cum ar fi:

- crearea și menținerea unui fond de urgență consistent;
- realizarea de investiții și diversificarea acestora;
- accesarea unor programe de educație și dezvoltare personală, cu atât mai mult cu cât cariera unui jucător de fotbal este una scurtă, iar acesta trebuie să se pregătească pentru viața de după retragerea din activitatea sportivă;
- asigurarea bunăstării personale – utilizarea rațională a anumitor sume de bani pentru satisfacerea dorințelor (vacanțe, haine, distracție) – într-o limită care să nu afecteze bugetul.

Atunci când ne propunem realizarea unui buget trebuie să o luăm pas cu pas. Prima etapă este identificarea veniturilor și cheltuielilor și raportarea acestora la o perioadă de timp, de regulă, 30 de zile.

Când ne raportăm la venituri, este important să avem în vedere câteva caracteristici ale acestora:

- Nivelul – adică suma exactă;
- Frecvența – lunar, bilunar;
- Sezonalitatea – dacă vorbim de venituri sezoniere sau chiar de extravenituri;
- Gradul de certitudine – adică siguranța că ne putem baza pe acel venit.

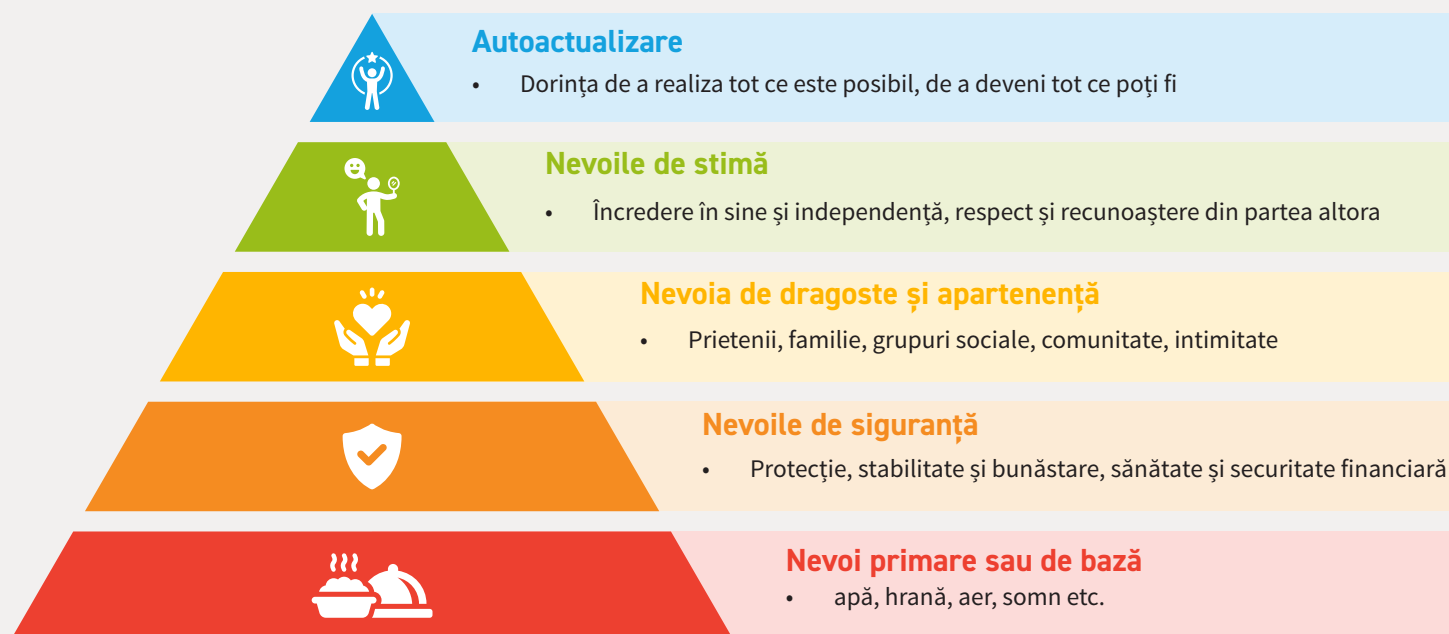
Este foarte important să avem în vedere toate aceste caracteristici pentru a avea o imagine clară și pentru a ști pe ce ne bazăm.

Pe lângă zona de venituri, este deosebit de important să știm care sunt cheltuielile noastre în fiecare lună, ținând cont de raportul dintre nevoi și dorințe.

De ce este important să ținem cont de nevoi și dorințe?

1. Vom conștientiza care sunt cheltuielile noastre de bază;
2. Vom înțelege care sunt cheltuielile pentru dorințe;
3. Vom înțelege că există și anumite cheltuieli de urgență care trebuie acoperite în anumite situații.

Înțelegerea conceptelor „nevoi” și „dorințe” ne poate ajuta foarte mult la realizarea unui buget. Sociologul și psihologul american Abraham Maslow a realizat Piramida nevoilor, un model teoretic care descrie ierarhia nevoilor umane și modul în care acestea influențează comportamentul.

Cumpărăm ce nu ne trebuie? De foarte multe ori facem asta! Cum procedăm?

Ce sunt nevoile?

Nevoile se referă la ceea ce ne este absolut necesar. De exemplu, nevoile de bază se referă la ceea ce este indispensabil vieții noastre, de la hrană la apă și până la odihnă.

Dar dorințele?

Dorințele se referă la ceea ce ne place, ceea ce vrem să avem. Cheltuielile legate de dorințe pot fi amânate sau planificate, aspecte importante atunci când vrem să realizăm propriul buget.

Caracteristic atât nevoilor, cât și dorințelor este consumul, ambele fiind satisfăcute prin consum de bunuri și servicii. Identificarea corectă a nevoilor și dorințelor este esențială pentru realizarea unui buget sănătos care să aibă un impact pozitiv în gestionarea banilor noștri.

Cum ajută concret o bună înțelegere a raportului nevoi vs dorințe?

Prioritizarea cheltuielilor

Nevoile de bază sunt esențiale pentru supraviețuire, în timp ce dorințele sunt lucruri care aduc plăcere, dar nu sunt esențiale (de exemplu, vacanțele, hainele de firmă, un device scump etc.). Se poate spune că satisfacerea dorințelor are o legătură strânsă cu partea emoțională, psihologică a oamenilor.

Identificând corect aceste categorii, nevoi și dorințe, putem prioritiza cheltuielile pentru a ne asigura că nevoile sunt acoperite înainte de a aloca bani pentru dorințe – aceste tipuri de cheltuieli

pot fi evitate, amânate sau planificate. De exemplu, plătind mai întâi facturile de utilități și chiria, vom evita problemele legate de neplata acestora sau anumite întârzieri la plată.

De cele mai multe ori, zona de dorințe este cea care ne pune în fața provocărilor financiare, de aici venind deciziile de consum (adică ceea ce cumpărăm) greșite sau bazate pe emoții.

Satisfacerea dorințelor se realizează în cea mai mare parte emoțional, în sensul că aceste dorințe adesea reflectă nevoi emoționale și psihologice mai profunde.

Cum putem înțelege toate aceste aspecte?

Dorințele împlinite pot aduce un sentiment de împlinire și satisfacție personală, contribuind la bunăstarea generală și la fericire. De exemplu, achiziționarea unui obiect mult dorit sau realizarea unei pasiuni poate aduce bucurie și poate îmbunătăți starea de spirit. Este important de înțeles că înainte de a vorbi despre bani trebuie să ne înțelegem emoțiile, educația financiară aducând acel echilibru care să contribuie la realizarea unui buget sănătos din punct de vedere financiar.

În același timp, satisfacerea dorințelor poate ajuta la menținerea unui echilibru emoțional sănătos. Când ne permitem să ne bucurăm de micile plăceri ale vieții, putem reduce stresul și anxietatea, dar nu trebuie să ne dezechilibrăm din punct de vedere financiar. A ne satisface anumite dorințe, care intră în zona spirituală, de exemplu, petrecerea timpului cu prietenii sau participarea la activități recreative, precum fotbalul, în cazul în care îl practicăm de plăcere, poate avea un impact pozitiv asupra sănătății noastre mentale, dar și fizice. Cât mai simplu spus, satisfacerea dorințelor poate fi considerată o componentă importantă a „bunăstării” emoționale. Vedem că, pentru a realiza un plan financiar sănătos, componenta emoțională și mai ales gestionarea acesteia joacă un rol important. Cu cât înțelegem și conștientizăm mai mult aceste aspecte, cu atât

ne vom putea atinge obiectivele pe care ni le stabilim și vom delimita corect nevoile de dorințe, vom prioritiza nevoile, dar vom seta și echilibrul emoțional care ne va feri de anumite alegeri greșite.

Revenind la zona nevoilor, acestea sunt universale, dar ierarhia nevoilor este diferită de la o persoană la alta.

Există unele proverbe extrem de valoroase, care se bazează pe înțelepciunea populară. Unul dintre acestea – „Nu te întinde mai mult decât ți-e plapuma!” – expune învățătura morală de a nu cheltui mai mult decât o poți face pentru a nu intra în datorii.

Unul dintre primii pași atunci când vorbim de educație financiară este să delimităm corect nevoile de dorințe. Cum facem asta în mod conștient?

• **Autoadresarea de întrebări**

Exemplu: Pot să amân această cheltuială? Pot să o planific pentru o dată ulterioară? Aceste două întrebări creează zona de conștientizare, de antrenament financiar, astfel încât să reușim delimitarea nevoilor (știm că reprezintă cheltuieli esențiale și cele mai multe nu pot fi planificate sau amânate) de dorințe. Cheltuielile cu dorințele trebuie planificate și bugetate pentru a nu cheltui emoțional sau chiar pentru a nu intra în anumite datorii.

• **Realizarea unui jurnal de cheltuieli**

Exemplu: Utilizăm o foaie albă pe care o împărțim în două coloane - cheltuielile le trecem pe coloana din stânga și adresarea de întrebări pe coloana din dreapta. În partea de sus ne trecem venitul sau veniturile, în cazul în care realizăm venituri suplimentare. Jurnalul de cheltuieli trebuie să cuprindă trei axe de timp: trecutul apropiat – ultimele două săptămâni, prezentul și viitorul. Vom trece cheltuielile trecute, cele prezente și, dacă avem cheltuieli planificate pentru viitor, le vom trece și pe acestea. Având o reprezentare a cheltuielilor raportate la venit, vom avea o imagine mai clară asupra situației noastre financiare. Coloana din partea dreaptă, cea în care vom trece întrebările, are menirea de a ne arăta dacă am diferențiat corect nevoile de dorințe și dacă am făcut anumite greșeli financiare. Rezultatul acestui mic exercițiu de antrenament financiar, de conștientizare a propriei noastre situații, ne poate ajuta să economisim sumele de bani pe care le-am fi cheltuit greșit. Sumele economisite pot fi utilizate inclusiv pentru realizarea unui fond de urgență sau pentru investiții.

Venituri			
Cheltuieli			
Trecut (ex. - ultimele 2 săptămâni)	Prezent	Viitor	Întrebări
			Exemplu: Am sau nu nevoie de acest obiect? Pot amâna această cheltuială? Aș fi putut să nu fac această cheltuială?
Cheltuieli totale (trecut+prezent+viitor)			
BUGET = Venituri – cheltuieli totale			

Dinamica nevoilor și dorințelor

Nevoile și dorințele trebuie înțelese în funcție de fiecare perioadă a vieții. Dacă în copilărie dorințele sunt cele mai puternice, pe măsură ce înaintăm în vârstă, nevoile ar trebui să fie resimțite mai puternic. Pe întreg ciclul vieții, atât nevoile, cât și dorințele se diversifică, devin mai complexe și intervin anumite schimbări de percepție. Dar dorințele?

Scurtă concluzie:

Identificarea corectă a nevoilor și delimitarea acestora de dorințe poate avea drept rezultat, pe lângă economisirea anumitor sume de bani, fără a face foarte mari eforturi, crearea unui comportament financiar care să conducă la bunăstare.

Ceea ce pentru o persoană reprezintă o nevoie, pentru o altă persoană poate fi o dorință!

Exemplu practic:

Un telefon mobil de ultimă generație poate fi și o nevoie și o dorință în același timp, în funcție de persoană. Pentru cineva care utilizează telefonul pentru filmulețe, poze, cum ar fi un influencer pe rețelele sociale, respectivul telefon poate fi o nevoie deoarece îi este necesar să creeze conținut de înaltă calitate, această activitate fiind generatoare de venituri. Pentru un simplu utilizator al rețelilor sociale, care nu are nevoie de un aparat cu caracteristici avansate, acel telefon reprezintă o dorință.

2.2 ECONOMISIRE

CUM SĂ ECONOMISEȘTI PENTRU A-ȚI ATINGE OBIECTIVELE FINANCIARE, SIMILAR CUM ECHIPELE ÎȘI SETEAZĂ OBIECTIVE DE JOC

Ca și în jocul de fotbal, și în procesul de economisire avem nevoie de obiective și strategii corecte pentru atingerea acestora.

Atunci când ne propunem să economisim, primul obiectiv este reprezentat de realizarea fondului de urgență.

Ce este fondul de urgență?

Fondul de urgență este o sumă de bani pe care o economisim pentru acele situații neprevăzute sau pentru anumite urgențe financiare. Practic, să avem această sumă la dispoziție înseamnă că ne putem descurca în anumite situații (fie rămânem fără job, fie ne îmbolnăvim, nu suntem plătiți o anumită perioadă). Perioada care ar trebui acoperită de fondul de urgență este cuprinsă, de regulă, între trei și șase luni.

Așa cum antrenorul unei echipe de fotbal studiază adversarii și stabilește anumite tactici și strategii de joc, și pentru a reuși să economisim avem nevoie de câteva repere:

- **Analiza propriei situații financiare**

În cazul jocului de fotbal, se analizează performanțele anterioare și se identifică punctele forte și cele slabe ale echipei, jucătorii potriviți care să evolueze în funcție de adversar.

Când vorbim despre economisire, este important să analizăm situația financiară actuală, cu identificarea clară a veniturilor și a cheltuielilor. De exemplu, notează cât cheltuiești lunar pe diverse categorii și identifică zonele unde ai putea reduce cheltuielile. Acest exercițiu poate fi inclus în jurnalul nostru de cheltuieli.

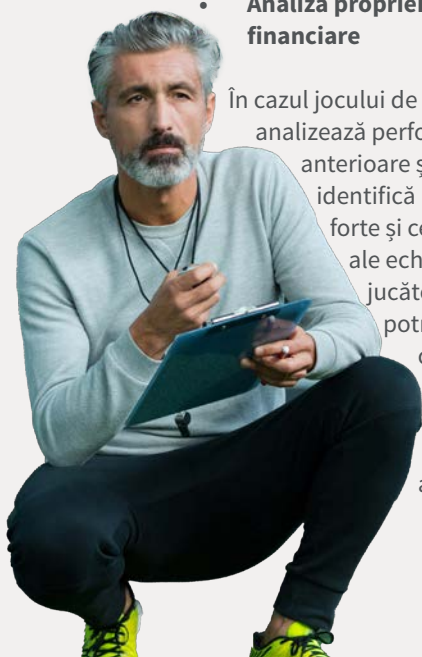
- **Stabilirea obiectivelor noastre financiare**

În fotbal, echipele își stabilesc obiective clare pentru sezon, cum ar fi câștigarea campionatului sau a cupei, dar și evitarea retrogradării în anumite situații. Pentru realizarea acestor obiective, se stabilesc pașii de urmat, ce trebuie să facă echipa, bugetul echipei, tactici de joc etc.

Pentru a reuși să economisim, ne stabilim obiective financiare clare, cum ar fi economisirea unei sume de bani pentru constituirea unui fond de urgență, cât trebuie să alocăm în fiecare lună. La fel ar trebui să facem și pentru achiziționarea unei case sau planificarea unei vacanțe. Un exemplu ar fi să ne stabilim obiectivul de a economisi 10.000 de lei într-un an, iar pentru realizarea acestuia ar trebui să economisim constant.

- **Motivare și ajustare**

Echipele de fotbal se motivează și fac ajustări în funcție de performanțele de pe teren și urmăresc parcursul până la atingerea obiectivelor.

Exemplu practic:

O echipă de fotbal își propune să câștige campionatul. Pentru a atinge acest obiectiv, analizează jocurile anterioare, stabilește un plan de antrenament adecvat, monitorizează performanțele fiecărui jucător și ajustează tacticile de joc în funcție de adversar, dar și de propriii jucători. De asemenea, partea financiară a echipei este importantă, bugetul și cheltuielile trebuie să fie urmărite constant pentru a nu se crea dezechilibre care să afecteze performanța sportivă a echipei sau care să nu corespundă cu obiectivul sportiv, și anume câștigarea campionatului.

În cazul planului nostru financiar, ne propunem să economisim suma de 5.000 de lei pentru fondul nostru de urgență. Analizăm cheltuielile curente și identificăm că putem reduce, de exemplu, cheltuielile pentru mesele la restaurant pentru o anumită perioadă de timp. Stabilim un buget în care alocăm o sumă fixă pentru economii lunare și monitorizăm progresul în fiecare lună. Dacă observăm că nu am economisit suficient într-o lună, ajustăm cheltuielile în luna următoare pentru a rămâne pe drumul cel bun care să ne conducă spre îndeplinirea acestui obiectiv.

Pentru a ne construi un comportament financiar sănătos și sustenabil, ne putem motiva prin diferite recompense de parcurs, atunci când atingem anumite obiective intermediare.

De exemplu, dacă economisim consistent timp de trei luni, ne putem recompensa cu o mică achiziție pe care ne-o dorim, dar această achiziție nu trebuie să ne afecteze planul de economisire.

Metode simple de economisire și gestionare eficientă a banilor

Regula 50/30/20 este una dintre cele mai simple metode de gestionare a banilor care presupune segmentarea veniturilor în trei categorii de bază: 50% pentru nevoi, 30% pentru dorințe și 20% pentru economii sau investiții. În cazul unui jucător de fotbal, această regulă poate ajuta la menținerea unui buget echilibrat și la asigurarea stabilității financiare pe termen lung, existând o planificare clară a cheltuielilor.

Regula celor 24 ore se referă la amânarea anumitor cheltuieli timp de o zi pentru a controla mai bine emoțiile care stau la baza deciziilor noastre financiare, de regulă, cele care urmăresc satisfacerea dorințelor noastre.

Exerciții. Antrenează-te financiar!

1. **Un bun fotbalist are instinctul de a lua cea mai bună decizie într-o situație de joc dificilă. Așa se întâmplă și în viața de zi cu zi, când suntem puși în anumite situații pentru a alege cea mai bună variantă. Identifică, din cele menționate mai jos, care este o NEVOIE și care este o DORINȚĂ:**

- Educație
- Prăjituri
- Periuță de dinți
- Bicicletă (3.000 lei)
- Manuale
- Smartphone iPhone 16 Pro Max

2. **Atât în terenul de fotbal, cât și în afara lui, deciziile trebuie luate corect și rapid pentru a reuși în tot ceea ce facem. Notează cu DA sau NU care este părerea ta privind enunțurile de mai jos.**

- Când ești în careu, doar tu cu portarul, pasezi unui coechipier care este mai bine plasat?
DA NU
- Cumperi un lucru atunci când observi că există o reducere de preț cu toate că ai banii limitați?
DA NU
- Este bine să diferențiem nevoile de dorințe înainte de a face o achiziție? DA NU
- În cazul executării unui penalti într-un meci de antrenament dai șansa unui coleg de echipă să execute acea lovitură? DA NU
- În cazul în care efectuezi achiziții online, poți face economii dacă compari prețurile de pe anumite site-uri? DA NU
- Dacă îți este foame, vei cheltui toți banii din buzunar? DA NU

3. **Potrivește cuvintele de mai jos pentru a completa următoarele citate.**

- Meseria este ..... de aur.
- Am ..... pentru că nu ne-am pregătit.
- ..... nu cresc în pom.
- Cine adună la tinerețe, are la ..... bătrânețe; pierdut; banii; brățară

4. **Găsește în labirintul fotbalistico-financiar următoarele cuvinte: Portar, Buget, Nevoi, Dorințe, Fanion, Risc, Stadion**

T	U	B	U	G	E	T	M
B	K	A	F	K	S	F	Z
P	L	A	G	A	P	A	D
S	T	A	D	I	O	N	S
F	Q	J	Z	L	R	I	P
R	C	V	D	E	T	O	V
H	O	T	M	I	A	N	T
I	F	N	X	B	R	Q	J
I	A	E	H	T	P	Z	Y
T	L	V	G	S	D	O	G
K	D	O	R	I	N	T	E
F	O	I	I	H	Y	Q	R
E	P	Q	S	M	J	M	I
D	V	Z	C	B	V	G	H

3. Înțelegerea veniturilor și cheltuielilor

+78.980

3.1 EXPLORAREA CONCEPTELOR DE VENITURI ȘI CHELTUIELI CA PARALELĂ CU FOTBALUL

Ce sunt veniturile și cheltuielile?

V

eniturile reprezintă banii pe care îi câștigăm sau pe care îi obținem în mod gratuit (sub formă de cadou). Acestea pot proveni din mai multe surse, cum ar fi salariul, alocația elevilor sau banii pe care îi primesc copiii de la părinți. De exemplu, dacă un copil primește 292 de lei alocație în fiecare lună, această sumă este considerată venit.

Indiferent că vorbim despre salariu sau alte forme de venit, este important de reținut că banii sunt limitați și ei trebuie gestionați pentru a ne satisface nevoile și dorințele, dar și pentru a reuși să economisim și să investim. Până la urmă, atunci când vorbim despre economii și investiții, mai ales pe o perioadă mai lungă de timp, este vorba despre cum ne vedem pe noi cei de astăzi în viitor. Fiecare dintre noi ne dorim să ne fie bine în viitor, inclusiv din punct de vedere financiar, însă nu toți acționăm pentru a reuși acest lucru.

Atunci când facem referire la cheltuieli, așa cum am precizat și în capitolul anterior, acestea reprezintă banii pe care îi dăm pe diverse lucruri. Acestea pot fi

pentru mâncare, haine, bilete la filme sau chiar pentru jucării și alte activități. De exemplu, dacă vom cumpăra o minge de fotbal pentru care plătim 100 de lei, vorbim despre o cheltuială.

De ce este important să înțelegem veniturile și cheltuielile?

Este esențial să înțelegem cum să gestionăm resursele financiare pentru a ne asigura că nu rămânem fără bani atunci când avem nevoie de ei, mai ales pentru nevoile noastre de bază. Este la fel cum am juca un meci de fotbal - dacă nu cunoaștem regulile, putem face anumite greșeli care ne pot împiedica să câștigăm meciul.

Reguli de bază pentru gestionarea banilor:

1. Bugetare

Bugetul este planul nostru financiar pentru a ști cum să ne folosim veniturile și pentru a cheltui în mod eficient. Putem compara un buget cu un plan de joc din fotbal. Fiecare echipă trebuie să aibă o strategie pentru a câștiga meciul, meciul nostru fiind cel financiar.

Exemplu: Dacă primim săptămânal 100 de lei de la părinți pentru transport, ieșiri în oraș cu colegii etc. și dorim să economisim pentru o minge care costă 200 de lei, putem decide să cheltuiem doar 50 de lei și să economisim 50 de lei până ajungem să putem cumpăra mingea de fotbal fără a ne împrumuta.

2. Economisirea

Economisirea este foarte importantă. Ne putem gândi la aceasta ca la antrenamentele pentru un meci important. Cu cât te antrenezi mai mult, cu atât ai șanse mai mari să câștigi. În viața de zi cu zi, economisirea înseamnă să pui bani deoparte pentru situații neprevăzute sau pentru lucruri pe care ți le dorești în viitor. Dacă ai decide să cumperi acele lucruri într-un timp scurt, ai putea să-ți creezi o problemă financiară sau ai putea ajunge să te îndatorezi.

Exemplu: Dacă economisești 100 de lei pe lună timp de un an, vei avea 1.200 de lei la sfârșitul anului.

Cu acești bani, poți cumpăra ceva ce îți dorești sau poți fi pregătit pentru cheltuieli neașteptate – fond de urgență.

3. Cheltuirea înțeleaptă

Cheltuim banii pe lucruri de care avem nevoie înainte de a-i cheltui pe lucruri pe care ni le dorim. Este ca și cum am alege să ne cumpărăm echipament de fotbal înainte de a ne cumpăra o minge. Primul pas este mingea de care avem nevoie pentru a practica fotbalul, pasul 2 fiind echipamentul în cazul în care jucăm fotbal în cadrul unei echipe.

Exemplu: Dacă avem nevoie de rechizite școlare, cum ar fi caiete și pixuri, gume de șters și creioane, este mai înțelept să cumpărăm aceste lucruri înainte de a ne cumpăra o nouă pereche de adidași, aceasta din urmă reprezentând o dorință (în condițiile în care mai avem și alte perechi).

4. Evitarea datoriilor

A face datorii înseamnă a împrumuta bani pe care trebuie să îi înapoiem mai târziu. Acestea pot fi pe un termen mai scurt sau pe un termen mai lung. În cazul în care împrumutăm bani de la bancă, va trebui să plătim și o sumă în plus, numită dobândă. Cel mai eficient este să evităm pe cât posibil datoriile și să utilizăm banii proprii, planificând cheltuielile care nu sunt esențiale.

Exemplu: Dacă vrei să-ți cumperi ultima ediție a jocului EA SPORTS FC, este mai bine să economisești banii până când îți permiți jocul, în loc să împrumuți bani și să fii dator.

Gestionarea banilor este asemănătoare cu pregătirea pentru un meci de fotbal. Echipa trebuie să aibă un plan de joc (buget), să se antreneze (economisire), să facă alegeri înțelepte pe teren (cheltuieli inteligente) și să evite să comită greșeli care pot costa (datorii).

Gestionarea eficientă atât a veniturilor, cât și a cheltuielilor este deosebit de importantă pentru a ne dezvolta un comportament financiar sănătos. Ca și în fotbal, trebuie să avem un plan, să ne antrenăm eficient și să facem alegeri inteligente și corecte pentru a reuși. Prin planificare și disciplină, vom putea reuși să folosim banii în mod corect, iar, în același timp, să ne bucurăm de lucrurile pe care ni le dorim.

Exercițiu de imaginație

Ne imaginăm că echipa noastră de fotbal are un buget (limitat – am învățat că banii sunt limitați) pentru un turneu. Trebuie să decidem cum să cheltuim acești bani. Vom aloca bani pentru echipamente, transport și cazare, hrană, recuperare.

Dacă cheltuim toți banii pe echipamente foarte scumpe, s-ar putea să nu mai rămână suficienți bani pentru transport și cazare sau echipa să se cazeze în anumite condiții care să nu susțină performanța sportivă (lipsa unei săli de antrenament, lipsa unor condiții de recuperare și multe altele). Prin urmare, trebuie să planificăm cu atenție pentru a ne asigura că avem bani disponibili pentru toate tipurile de cheltuieli, astfel încât echipa să realizeze obiectivele sportive (câștigarea meciurilor).

3.2 EXEMPLE PRACTICE DE VENITURI ȘI CHELTUIELI PENTRU ELEVI

Tipuri de venituri

- **Alocație** - sumă de bani pe care o primește copilul lunar de la stat;
- **Cadouri în bani de la părinți, bunici, rude** cu ocazia zilei de naștere sau de sărbători;
- **Bani din activități** pe care minorii le pot realiza sau diverse servicii pentru familie, vecini sau prieteni – copilul poate câștiga bani făcând anumite servicii, cum ar fi să plimbe câinele, să tundă iarba sau să spele mașina. Dacă primește 50 de lei pentru a spăla mașina familiei sau a unui vecin ori prieten, și acești bani reprezintă venituri.

Tipuri de cheltuieli

- **Rechizite școlare** - cheltuielile necesare pentru școală pot fi reprezentate de cumpărarea de caiete, pixuri, stilouri, ghiozdane și alte rechizite.
- **Jocuri și alte cheltuieli pentru distracție** – dacă cumperi un joc video cu 200 de lei, aceștia sunt bani cheltuiți pentru distracție.
- **Cheltuieli cu hrana** - gustările de la magazinul sau de la cantina școlii reprezintă bani cheltuiți pentru mâncare. De exemplu, dacă cheltuiesti 20 de lei pe un sandwich și o apă, aceștia sunt bani cheltuiți pentru mâncare.

- **Haine și încălțăminte** - cumpărarea de haine sau o pereche de pantofi sport de la o anumită firmă intră tot la cheltuieli. Dacă vei cumpăra o pereche de adidași cu 350 de lei și un tricou al Echipei Naționale de Fotbal cu 200 de lei, aceștia sunt bani cheltuiți pentru haine și încălțăminte.
- **Activități extrașcolare** - participarea la cursuri de fotbal necesită bani în anumite situații (echipamente, abonament lunar etc.). De exemplu, dacă plătești 300 de lei pe lună pentru antrenamentele de fotbal, aceștia sunt bani cheltuiți pentru activități extrașcolare.

CONCLUZIE:

Este important să cunoaștem în permanență de unde provin veniturile noastre și care sunt tipurile de cheltuieli pe care le facem, dar și care sunt cheltuielile prin care ne satisfacem nevoile și care ne satisfac dorințele. Prin înțelegerea și gestionarea corectă a veniturilor și cheltuielilor, învățăm să economisim, să planificăm anumite cheltuieli pentru a lua decizii financiare inteligente, la fel cum un jucător de fotbal învață să-și gestioneze energia și timpul pe teren în cadrul jocurilor de fotbal.

Exemple de comportament financiar sănătos

Stabilirea unui buget lunar	Maria își notează toate veniturile și cheltuielile într-un jurnal. Ea stabilește un buget pentru cheltuieli esențiale (mâncare, chirie, utilități) și alocă o sumă pentru economii și distracție. Astfel, evită cheltuielile emoționale și își poate planifica mai bine banii.
Economisirea constantă	David își pune deoparte 10% din alocație într-un cont de economii. Chiar și în lunile în care cheltuielile sunt mai mari, el se asigură că economiile sunt prioritare. Astfel, își creează un fond de urgență pentru situații neprevăzute.
Evitarea datoriilor inutile	Ana își dorește un telefon nou, dar în loc să-l cumpere cu cardul de credit al mamei, economisește bani timp de câteva luni pentru a-l achiziționa.
Planificarea cumpărăturilor	Dan face o listă de cumpărături înainte de a merge la supermarket și o respectă cu strictețe. Evită astfel achizițiile impulsive și cheltuielile inutile. În plus, profită de ofertele și reducerile existente în magazin pentru a economisi bani.

Menținerea unui fond de urgență	Mihai are un cont de economii separat în care a adunat echivalentul a șase luni de cheltuieli de bază. Acest fond îi oferă siguranță în cazul unor pierderi neașteptate de venit sau alte situații neprevăzute care îl pot pune în dificultate din punct de vedere financiar.
Cheltuieli echilibrate pentru distracție	Irina alocă lunar o sumă fixă pentru activități de recreere și ieșiri cu prietenii în oraș, fie la filme, concerte sau la restaurant. Astfel, se poate bucura de timpul liber fără a pune presiune pe bugetul și economiile sale.

Exerciții. Antrenează-te financiar!

1. Care dintre enunțurile de mai jos sunt adevărate și care sunt false?

Nr. crt.	Enunț	Adevărat	Fals
1	Atunci când cumperi pâine, în buget apare o cheltuială.		
2	Dacă părinții îți dau bani, pentru ei acest lucru înseamnă un venit.		
3	Profitul înseamnă că ai cheltuieli mai mari decât veniturile.		
4	Excedent înseamnă că ai venituri mai mari decât cheltuielile.		
5	Pierderea este atunci când cheltuielile tale sunt egale cu veniturile.		
6	Pentru copii, bursele școlare sunt considerate venituri.		
7	Pentru a gestiona corect bugetul personal, este important să nu facem cheltuieli excesive.		
8	Dacă faci corect diferența dintre nevoi și dorințe, atunci vei gestiona mai bine bugetul personal.		
9	Educația financiară te ajută să îți gestionezi corect bugetul personal.		
10	Consumul neobligatoriu este reprezentat de lucrurile de care ai nevoie.		

2. A fost ziua ta și ai primit în dar de la părinți 300 de lei, de la bunici 200 de lei și de la mătușa Irina 200 de lei. În următoarea săptămână, vei pleca în cantonamentul de fotbal. Pe care dintre obiectele de mai jos le vei achiziționa, ținând cont că trebuie și să economisești minimum 100 de lei?

- Consolă de joc - 1.200 lei
- Ghete de fotbal - 180 lei
- Telefon - 1.500 lei
- Smartwatch - 400 lei
- Trening - 150 lei
- Ochelari de soare - 300 lei
- Tricou - 60 lei
- Apărători - 80 lei
- Mingea de fotbal - 100 lei

Sumă totală cheltuită

Sumă economisită

4. Bani și băncile

4.1 CE SUNT BANII?

- instrument și mijloc de schimb și plată;
- mijloc de măsură a valorii lucrurilor, serviciilor etc.;
- măsură de evaluare a averii personale sau a muncii;
- mijloc de acumulare, economisire.

Când vorbim despre bani, ne referim la:

- monede sau bani metalici;
- bancnote;
- bani electronici.

Cine decide câți bani să existe în circulație? Banca Națională a României (BNR) este instituția statului român care se ocupă de bunul mers al pieței financiar-bancare.

Obiectivul de bază al BNR este reprezentat de asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, cu alte cuvinte, menținerea unui echilibru financiar. Așa cum un arbitru de fotbal se asigură că se respectă regulile pe terenul de joc, la fel BNR se asigură că regulile stabilite pentru bănci sunt respectate.

IMPORTANT!

În calitate sa de bancă centrală, BNR supraveghează constant băncile și buna funcționare a sistemului bancar din România, ca parte componentă a activității de menținere a stabilității financiare.

Cine sunt intermediarii în sistemul bancar, adică cei care fac ca banii să circule în economie?

Băncile (se mai numesc și instituții de credit). Care este rolul lor? Băncile atrag fonduri disponibile (depozite sau alte fonduri) de la populație și acordă credite în nume propriu (pentru cei care au deficit de fonduri – adică au nevoie de bani și doresc să se împrumute).

Ce sunt creditele?

Băncile acordă credite atât populației, cât și companiilor, pentru diferite operațiuni și activități comerciale sau pentru finanțarea activității curente. Creditele acordate populației pot fi pe termen scurt și mediu sau pe termen lung. La acordarea unui credit, este semnat un contract cu banca, în care se specifică care este dobânda datorată și care sunt ratele datorate băncii, precum și toate celelalte condiții de creditare. Este absolut necesar ca oricine dorește să obțină un credit să cunoască toate detaliile – dobânda, comisioanele, taxele, perioada etc.

IMPORTANT DE REȚINUT!

Fiecare credit are un cost, format din comisioane și dobânzi.

Ce sunt depozitele bancare?

Depozitul bancar reprezintă o sumă de bani depusă într-o bancă de o persoană care are bani economisiți. Scopul pentru care se face un depozit este de a păstra banii în siguranță și de a-i fructifica, deoarece depozitele sunt „purtătoare” de dobândă – pentru că îi sunt dați banii, banca acordă o „recompensă” numită dobândă la depozit. Când cineva pune bani deoparte la bancă, se așteaptă ca banii câștigați în plus (dobânda) să fie suficienți pentru a acoperi creșterea prețurilor (inflația). Așa, banii lor își păstrează aceeași valoare și pot cumpăra la fel de multe lucruri ca înainte. Există mai multe modalități de economisire pe care le veți descoperi în cadrul capitolelor următoare. O persoană educată din punct de vedere financiar cunoaște mecanismele prin care poate economisi banii disponibili și alege varianta cea mai avantajoasă și potrivită ei.

Cum utilizăm banii?

Fiecare dintre noi decidem prin ce modalitate utilizăm banii, fie direct cu ajutorul monedelor și bancnotelor, fie prin intermediul unui card.

**Știi cine se ocupă cu
fabricarea banilor în
România? Monedele sunt
realizate de Monetăria
Statului, iar bancnotele de
Imprimeria Băncii Naționale
a României.**

Ce este un card?

Cel mai cunoscut instrument de plată este cardul. Acesta, în funcție de proveniența banilor din cont, poate fi de debit sau de credit. Dacă banii din cont sunt puși la dispoziție de bancă, atunci este vorba despre un card de credit. În situația în care banii din cont (salariu, economii personale etc.) ne aparțin, atunci vorbim despre un card de debit.

Principalele funcții ale unui card bancar

- efectuarea de plăți direct la comercianți (POS);
- efectuarea de plăți online (plata bunurilor și/sau serviciilor);

- garantarea anumitor servicii prin blocarea unei sume de bani (ex. rezervare mașină);
- încasarea drepturilor bănești (salariu, pensie, alocație etc.);
- operațiuni de schimb valutar;
- retragerea de numerar (bancnote) de la bancomat (ATM);
- plata facturilor/utilităților la ATM sau alte aparate specifice.

În lumea modernă de astăzi, foarte mulți oameni utilizează cardul, însă trebuie să fim atenți la modul în care îl folosim. Cardurile, pentru protecția și securitatea banilor noștri, au anumite elemente de siguranță.

Care sunt acestea?

- sunt confecționate din plastic sau metal și au în interior un dispozitiv electronic (cip) cu informații despre posesorul cardului și despre banii de care acesta dispune în contul său;
- fiecare card are un cod PIN (4 cifre) - „Personal Identification Number” (parolă a cardului);
- pe față, cardul are trecut un număr de 16 cifre, data de expirare, numele și prenumele deținătorului/titularului;
- pe verso, fiecare card prevede un cod de siguranță CVV sau CVC – folosit la tranzacții online (3 cifre).

Sfaturi utile despre cum ne putem proteja datele privind cardurile și conturile bancare:

- utilizăm parole puternice și unice pentru fiecare card sau cont bancar;
- setăm alerte prin SMS sau e-mail pentru orice tranzacție;
- utilizatorii de carduri sau conturi bancare trebuie să cunoască și să conștientizeze riscurile de securitate, nu trebuie să furnizeze nimănui informațiile personale și datele cardului;
- utilizăm portofele cu protecție RFID (tehnologie de protecție) pentru prevenirea furtului de date de pe cardurile contactless;
- ne asigurăm că toate sistemele și aplicațiile sunt la zi cu cele mai recente actualizări de securitate.

4.2 INSTRUMENTE BANCARE DE ECONOMISIRE

Tipuri de produse bancare de economisire (câteva exemple):

- Depozitul bancar la termen;
- Depozitul bancar cu plata dobânzii în avans;
- Depozitul bancar cu dobândă progresivă (dobânda crește progresiv în funcție de perioada pentru care se constituie depozitul);
- Contul de economii (dobânda poate fi variabilă) – de obicei, există capitalizare. Când facem referire la capitalizare ne gândim la acel proces prin care dobânda câștigată pentru banii din cont este adăugată la banii care au fost depuși inițial, așa încât dobânda

viitoare să fie calculată pentru întreaga sumă acumulată în cont;

- Contul curent remunerat (dobânda se plătește zilnic, procentul aplicat putând să difere în funcție de soldul zilnic al contului).

Ce este dobânda?

În cazul depozitelor bancare, dobânda reprezintă suma de bani pe care o plătește banca ca urmare a utilizării banilor pe care oamenii îi depun la bancă și sunt păstrați în conturi de tip depozite sau conturi de economii (depozite flexibile). Și conturile curente sau alte tipuri de conturi pot fi purtătoare de dobândă, însă nivelul acesteia este unul redus.

În cazul creditelor bancare, dobânda este prețul pe care îl plătim băncii pentru sumele de bani pe care le luăm sub formă de împrumuturi, pentru o anumită perioadă de timp. Dobânda este exprimată de obicei ca un procent din suma împrumutată, calculat anual, cunoscut sub denumirea de rată a dobânzii.

Ce sunt criptomonedele?

Criptomonedele sunt forme de monedă digitală sau virtuală care folosesc criptografia (securizarea informațiilor) pentru a securiza tranzacțiile și a controla crearea de

unități noi. Spre deosebire de banii tradiționali, cum ar fi lei, dolarii sau euro, criptomonedele sunt descentralizate și operează pe o tehnologie numită blockchain, un registru digital care înregistrează toate tranzacțiile.

Caracteristici ale criptomonedelor:

1. Nu sunt controlate de guverne sau bănci centrale, ci sunt gestionate de o rețea de computere distribuite în întreaga lume.
2. Folosesc tehnici avansate de criptografie pentru a asigura securitatea tranzacțiilor și a portofelelor digitale.
3. Oferă un grad de anonimitate utilizatorilor, deși toate tranzacțiile sunt înregistrate public pe blockchain.
4. Pot fi împărțite în unități mai mici, ceea ce le face flexibile pentru tranzacții de orice valoare.
5. Odată înregistrată, o tranzacție nu poate fi modificată sau ștearsă, creând astfel un registru de tranzacții transparent.

Riscurile întâlnite în cazul tranzacțiilor cu criptomonede sunt:

- volatilitate mare: prețurile pot fluctua foarte mult zilnic, deseori datorită tranzacționării speculative și a celei bazate pe emoție (mai degrabă decât pe fondul performanței efective a activului);
- riscurile legate de emitent – în cazul bursei, valoarea este legată de starea economico-financiară și managerială a emitentului, în cazul crypto, variațiile de preț sunt determinate de multe ori de emoție;
- riscul cibernetic este mare în cazul crypto; recuperarea unei sume de bani în cazul unei fraude este aproape imposibilă.

Știai că?

- Prima idee privind cardurile datează de la începutul secolului XX. Atunci companiile petroliere și anumite magazine comerciale au emis propriile carduri pentru a fideliza clienții respectivi. La acel moment, cardurile puteau fi utilizate doar la emitenții acestora.

Sursa: time.com

Sursa: dinersclub.pe

- În anul 1949, companiile American Express și Diners Club au lansat primul card bancar modern creat din plastic. Acest tip de card putea fi utilizat doar pentru plăți în 27 de restaurante din New York.
- Prima utilizare a cardurilor prevăzute cu bandă magnetică a avut loc la începutul anilor '60.
- Primul bancomat din lume a fost creat de scoțianul John Shepherd-Barron în anul 1967 și amplasat în nordul Londrei. ATM-ul primea cecuri imprimare cu substanțe radioactive și putea elibera doar o contravaloare de 10 lire sterline

Exerciții. Antrenează-te financiar!

1. Care dintre enunțurile de mai jos sunt adevărate și care sunt false?

Nr. crt.	Enunț	Adevărat	Fals
1	PIN-ul, numărul cardului, CVV-ul sau CVC-ul sunt date confidențiale și nu trebuie comunicate altor persoane.		
2	Cardul nu trebuie dat nimănui, cu excepția prietenilor apropiați.		
3	Pentru a stoca informațiile privind datele cardului, este recomandat a salva datele și parolele în calculator sau telefon.		
4	Este recomandat să nu scoți bani de la un ATM care este deteriorat, cu urme de adeziv sau are diverse dispozitive sau afișe lipite.		
5	Primul pas pe care trebuie să îl faci în cazul în care ai pierdut sau ți s-a furat cardul este cel de a anunța banca.		
6	La restaurant este recomandat să dai cardul chelnerului pentru a efectua plata notei.		
7	Când un POS dă eroare, trebuie să soliciți hârtia emisă de POS în care este evidențiată eroarea.		
8	Datele cardului sau contului pot fi transmise fără probleme prin e-mail.		
9	Extrasul de cont trebuie verificat periodic și operațiunile necunoscute trebuie comunicate băncii în vederea blocării tranzacțiilor respective.		
10	În momentul în care efectuezi operațiuni prin intermediul ATM sau POS, nu lăsa pe nimeni să vadă cum ai tastat PIN-ul.		
11	Dacă ai aplicația de bancă instalată, poți efectua plăți cu telefonul.		
12	Dacă banca îți cere să îi dai mesaj cu PIN-ul cardului, trimite repede informația solicitată.		
13	Dacă ai card, poți efectua orice achiziție, în orice moment.		
14	În ziua de astăzi poți retrage bani de la bancomat cu ajutorul aplicației bancare instalată pe telefonul mobil, fără să fie necesar să ai cardul la tine.		

2. Știi totul despre cum să folosești un card bancar? Bifează răspunsul corect.

a) Cardul este:

- un instrument bancar de plată;
- un instrument care produce bani ;
- un instrument cu ajutorul căruia poți face doar plăți
- mijloc de garanție atunci când vrei să rezervi un hotel sau să închiriezi o mașină.

b) Când faci plăți pe internet:

- nu salvezi datele cardului;
- cumperi de pe orice site;
- te joci cu banii.

c) Cardul este făcut din:

- plastic sau metal;
- metal sau carton;
- polimer sau polipropilenă.

d) PIN-ul este:

- un număr pe care îl setezi pentru protecția banilor și a datelor;
- numărul prin care se identifică banca;
- un număr aleator din 6 cifre,

e) Este bine să:

- ții cardul în portofel pentru a nu îl pierde;
- ții cardul la școală în dulap, pentru a nu îl pierde;
- îi dai unui prieten să țină cardul, pentru ca tu să nu îl pierzi.

5. Asigurările și riscurile financiare

5.1 EXPLICAREA RISCURILOR FINANCIARE

R

iscul este imprezibil, poate produce pierderi sau pagube financiare, este suportat în mod diferit de fiecare persoană în parte, iar consecințele sale nu pot fi estimate exact. Fiecare persoană reacționează diferit la riscuri, în funcție de propriile criterii și experiențe anterioare.

Zona rațională este cea care influențează percepția oamenilor despre riscuri și asumarea acestora, cea emoțională fiind responsabilă de luarea multor decizii fără a se conștientiza consecințele unor astfel de acțiuni, creându-se un dezacord. Deși rațiunea de multe ori ne spune ceva, deciziile pe care le luăm nu sunt mereu corelate cu zona rațională.

De obicei, oamenii se concentrează asupra unor situații externe pe care nu le pot controla, pe când o atitudine bună ar fi să ne concentrăm pe ceea ce putem gestiona fiecare dintre noi, având la bază propriile noastre experiențe, valori, preferințe. Experiențele trecute pot juca un rol important în înțelegerea riscurilor și asumarea lor în mod conștient.

Atunci când vorbim despre bani, riscurile pot fi diverse, de la riscurile asociate cu sănătatea noastră, a proprietății noastre și până la riscurile

asociate investițiilor sau anumitor decizii financiare pe care le luăm. Deși partea emoțională este, de foarte multe ori, responsabilă de luarea deciziilor financiare, oamenii nu înțeleg faptul că riscul apare ca o consecință firească a acestor decizii.

Este important să înțelegem că riscurile există și ele nu pot fi evitate de foarte multe ori, pentru a gestiona astfel de situații existând anumite produse financiare. Neputând renunța la multe activități din viața noastră sau elimina în totalitate riscurile, avem posibilitatea de a trata aceste riscuri prin intermediul produselor de asigurări.

Piața asigurărilor este una dintre cele trei componente ale sistemului financiar nebancaar, alături de piața de capital și piața pensiilor private. Așa cum ai citit deja în capitolele anterioare despre BNR și rolul acesteia, piața financiară nebancaară este „arbitrată” de către Autoritatea de Supraveghere Financiară (A.S.F.).

A.S.F. contribuie la consolidarea unui cadru integrat de funcționare și supraveghere a piețelor financiare nebancaare, a participanților și operațiunilor pe aceste piețe și are printre obiectivele sale buna funcționare și stabilitate a acestor trei piețe financiare nebancaare: piața instrumentelor și investițiilor financiare, piața asigurărilor și piața pensiilor private. Practic, și A.S.F. este precum arbitrul unui meci de fotbal, se asigură că regulile sunt respectate.

Tipuri de riscuri financiare.

Exemple

- riscul de supraîndatorare apare atunci când accesăm împrumuturi de la bănci pe care fie nu le mai putem plăti, fie ne afectează cheltuielile esențiale;
- riscul de fraudă se referă la anumite pierderi financiare pe care le putem întâmpina atunci când suntem victimele unor înșelăciuni;
- riscurile de catastrofe naturale sunt cele care ne pot afecta proprietățile sau deținerile – alunecările de teren, inundațiile sau cutremurele ne pot afecta locuințele sau mașinile și ne pot produce probleme financiare;
- riscul de lichiditate se referă la faptul că uneori este dificil să transformi lucruri pe care le ai, cum ar fi o casă sau o mașină, în bani pe care să îi poți folosi imediat. E ca și cum ai încerca să vinzi jucării vechi repede pentru a obține bani de buzunar, dar nu găsești pe nimeni care să le cumpere;
- riscul valutar se referă la fluctuațiile anumitor valute care ne pot pune în fața unor probleme financiare, de exemplu, atunci când am contractat un credit într-o altă valută decât cea în care obținem veniturile, iar anumite fluctuații pot duce la creșterea sumelor pe care le datorăm băncii;
- riscul de inflație apare atunci când are loc o creștere

generalizată a prețurilor bunurilor și serviciilor, iar valoarea banilor scade.

În cazul jucătorilor de fotbal apar și anumite riscuri financiare specifice, în plus față de riscurile deja enunțate anterior, care ne sunt comune nouă, tuturor.

Riscurile financiare pentru jucătorii de fotbal pot fi semnificative și variate, având potențialul de a afecta grav siguranța lor financiară pe termen lung. Iată câteva dintre principalele riscuri:

1. Cariera scurtă și imprevizibilă, durata medie a carierei unui jucător de fotbal profesionist fiind relativ scurtă, de multe ori, între 10 și 15 ani. Accidentările care fac parte din viața unui jucător de fotbal pot scurta și mai mult această perioadă, afectând inclusiv capacitatea de a câștiga bani.
2. Gestionarea greșită a banilor de către mulți jucători. Deși câștigă sume mari de bani într-un timp scurt, ei pot avea anumite dificultăți în a-și gestiona veniturile în mod eficient. Lipsa educației financiare poate duce la cheltuieli excesive, investiții riscante și cheltuieli nesustenabile.

3. Investiții păguboase efectuate de jucătorii de fotbal sau anumiți membri din cadrul familiei acestora pot conduce la investiții falimentare sau care să fie ținta unor fraudatori.
4. Riscuri legate de neplata obligațiilor fiscale datorate statului în care jucătorul de fotbal câștigă bani. Există exemple de fotbaliști care au avut astfel de situații.
5. Lipsa unei planificări după încheierea activității sportive. Foarte mulți jucători nu se gândesc să își planifice viața viitoare de după cariera sportivă, iar fără o strategie clară pentru a genera venituri și după retragere, aceștia pot întâmpina dificultăți financiare semnificative.

Pentru a reduce astfel de riscuri care sunt specifice jucătorilor de fotbal, aceștia ar trebui să înțeleagă importanța educației financiare, să își planifice pe termen lung banii, să adopte un comportament financiar rațional și care să le mențină un anumit nivel de bunăstare și securitate financiară.

5.2 ASIGURĂRILE ȘI ROLUL LOR

Ce este o asigurare?

Asigurarea este un contract încheiat între asigurat și o societate de asigurări prin care aceasta din urmă preia riscurile identificate de

asigurat și se obligă la plata unei sume de bani (depăgubire) în cazul producerii unui eveniment inclus în riscurile asigurate prin respectivul contract. În momentul în care se încheie asigurarea, clientul

(asiguratul) plătește o sumă de bani numită primă de asigurare. Oamenii, din cele mai vechi timpuri, au identificat nevoia de protecție financiară și au creat primele forme de asigurări.

Știai că?

Primele forme de asigurări au apărut pe vremea babilonienilor, fiind reglementate în celebrul Cod al lui Hammurabi.

Pentru a ne proteja de diferitele daune care pot apărea ca urmare a producerii riscurilor, asigurarea este instrumentul de protejare a bunurilor și oamenilor. Așa cum ai aflat deja, oamenii au conștientizat riscurile, dar și necesitatea de a face față din punct de vedere financiar consecințelor acestora.

Pentru ca un risc să poată fi asigurat, el trebuie să îndeplinească anumite condiții în mod cumulativ:

- Producerea evenimentului trebuie să fie întâmplătoare;
- Evenimentul asigurat trebuie să nu depindă de voința asiguratului sau a beneficiarului asigurării (persoana, stabilită de asigurat și menționată în contract, care primește banii dintr-un contract de asigurare atunci când se produce acel eveniment);

- Producerea evenimentului trebuie să fie reală;
- Riscul asigurat trebuie să fie măsurabil, altfel nu poate fi calculată valoarea daunei;
- Întotdeauna riscul transferat către o societate de asigurări se face pentru o primă de asigurare rezonabilă;
- Riscul asigurat, în cazul producerii, trebuie să provoace pierderi asiguratului.

În domeniul asigurărilor vorbim despre riscuri și acoperirile oferite de o anumită asigurare. Acoperirea face referire la protecția financiară oferită de o asigurare pentru anumite riscuri sau evenimente specifice. Aceasta arată ce tipuri de daune, pierderi sau cheltuieli vor fi plătite de către societatea de asigurări în cazul în care se produc evenimente asigurate.

Care sunt tipurile de asigurări?

1. Asigurări generale – există asigurări obligatorii și asigurări facultative

Asigurările generale cuprind o paletă largă de protecție, de la asigurarea obligatorie a locuinței pentru riscurile de dezastre naturale (PAD), asigurarea obligatorie a mașinii (răspundere civilă auto - RCA) și până la asigurări complexe precum asigurări de răspundere civilă, asigurări de garanții, asigurări profesionale etc.

Asigurarea ne ajută în foarte multe situații, precum:

- a) Protecția locuinței se realizează prin asigurarea obligatorie PAD și, pentru o protecție extinsă, prin asigurarea facultativă a locuinței.

De ce este nevoie de asigurări de locuințe? Ce riscuri credeți că ar putea să afecteze o locuință?

Polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale (PAD) este o poliță de asigurare obligatorie care acoperă daunele produse de inundații, cutremure sau alunecări de teren asupra locuințelor. Asigurătorul care emite polițele PAD se numește Pool-ul de Asigurare împotriva Dezastrelor Naturale (PAID).

Asigurarea facultativă a locuinței acoperă reparațiile și refacerea oricăror elemente afectate de evenimente și oferă protecție împotriva furturilor, incendiilor, inundațiilor, precum și protecție financiară în cazul producerii unor accidente membrilor familiei sau altora, conform riscurilor incluse în asigurare. De asemenea, în cadrul unei astfel de asigurări poate fi inclusă și acoperirea cheltuielilor pentru bunurile aflate în locuință și care au fost avariate ca urmare a producerii riscului/riscurilor.

- b) Conducerea unui vehicul presupune anumite riscuri, iar asigurarea ne permite, în cazul producerii unor accidente, fie din cauza noastră, fie din cauza

altor persoane, să reparăm mașina. Într-o astfel de situație există două tipuri de asigurări:

RCA (răspundere civilă auto)

este o asigurare obligatorie pentru persoanele fizice și juridice (firme) care au vehicule înmatriculate sau supuse înmatriculării în România. Polița de asigurare RCA este valabilă pe teritoriul României, în statele Uniunii Europene, precum și în alte țări marcate pe poliță. Polița RCA cuprinde și Cartea Verde, care reprezintă dovada asigurării RCA în străinătate și, practic, oferă protecție financiară în astfel de situații. În România, autoritatea care este responsabilă de Cartea Verde se numește Biroul Asiguratorilor Auto din România (BAAR).

Cum funcționează polița RCA?

În cazul producerii unui accident din vina unui șofer care deține asigurarea RCA (obligatoriu), acesta oferă păgubitului polița sa pentru ca acesta să-și poată repara mașina, vinovatul fiind protejat financiar.

Asigurarea RCA nu acoperă daunele produse propriului vehicul, ci doar în cazul decontării directe, asiguratul își poate repara mașina prin intermediul propriului asigurător RCA, acesta urmând să se îndrepte către asigurătorul celui vinovat de producerea accidentului pentru recuperarea sumei de bani plătită.

CASCO este o asigurare

facultativă pentru persoanele fizice și juridice care au vehicule înmatriculate în România, fiind asigurate daunele materiale produse acestora.

De ce este utilă o asigurare CASCO?

- Protejează împotriva riscurilor cel mai des întâlnite în trafic (ciocnire, lovire sau izbire cu alte vehicule etc.);
- Oferă protecție financiară asiguratului CASCO atunci când acesta este vinovat de producerea accidentului.

Știi că?

Asigurarea de răspundere civilă pentru proprietarii de câini periculoși este o asigurare obligatorie? Această asigurare acoperă prejudiciile ce pot fi provocate altor persoane de către câinele deținut în proprietate de asigurat.

c) Fiecare dintre noi trebuie să fie preocupat de sănătatea sa, existând, și în acest caz, produse de asigurări care oferă protecție financiară. Asigurarea de sănătate acoperă total sau parțial costurile de spitalizare, costurile tratamentelor medicale în cazul unor boli sau vătămări corporale, dar și compensarea veniturilor pe perioada bolii, în funcție de cum prevede contractul de asigurare.

Exemple de riscuri ce pot fi asigurate printr-o asigurare de sănătate, în cazul cărora costurile pot fi suportate de societatea de asigurări:

- spitalizarea;
- tratamentul la domiciliu după externare;
- consultații la medicul generalist;
- consultații, diagnosticare și alte costuri generate de medicii specialiști (inclusiv taxe plătite pentru analize medicale, radiografii, ecografii etc.); intervenții chirurgicale;

2. Asigurări de viață – sunt asigurări facultative, adică fiecare dintre noi decide dacă are sau nu nevoie de protecție financiară.

Asigurarea de viață oferă protecție financiară în cazul decesului asiguratului, pentru dependenți (persoane care se bazează financiar pe persoana asigurată)/moștenitori legali sau alte persoane desemnate de cel care a încheiat asigurarea (beneficiari ai asigurării).

Prin asigurarea de viață ne protejăm membrii familiei noastre din punct de vedere financiar. Dacă ne punem întrebările de mai jos, ne vom da seama de utilitatea unui astfel de produs financiar:

- Mai poate familia să plătească rata la bancă (presupunem că are un împrumut) în cazul decesului meu?
- Mai poate familia să își acopere cheltuielile zilnice (nevoi de bază - mâncare, îmbrăcăminte, facturi curente etc.) în cazul decesului meu?
- Își păstrează familia același nivel de trai în cazul decesului meu?
- Mai poate familia să economisească pentru zile negre/pensie în cazul decesului meu?
- Mai poate familia să susțină copiii să meargă la școală/liceu/facultate în cazul decesului meu?

Nu este foarte ușor să putem răspunde la aceste întrebări, dar este foarte sigur că familia va avea dificultăți privind cheltuielile, în cazul decesului unuia dintre

membrii familiei care produc un venit, inclusiv a celor destinate nevoilor de bază.

Un tip de asigurare de viață cu componentă de economisire este și asigurarea pentru studiile copiilor, asigurare pe care o încheie părinții, copiii beneficiind de sumele acumulate. Astfel, sumele economisite se pot folosi la plata costurilor studiilor copiilor și pot fi încasate la începutul studiilor sau sub forma unei rente pe perioada de studii, în funcție de clauzele din contract.

Un contract de asigurare poate să prevadă și franșiză. Ce este aceasta?

Franșiza este partea din daună suportată de asigurat, stabilită fie ca valoare fixă, fie ca procent din daună sau suma asigurată. Rolul franșizei, printre altele, este de a încuraja asiguratul să aibă grijă de obiectul asigurat.

Exemplu

Pentru o asigurare de locuință să presupunem că asiguratorul impune o franșiză de 100 de lei pentru fiecare daună cauzată de inundațiile datorate înghețului conductelor. Astfel, asiguratorul vrea să „motiveze” asiguratul să aibă grijă de conductele de apă să nu se spargă din cauza înghețului (de exemplu, să le izoleze). Dacă se produce o astfel de daună, asiguratul va fi responsabil de plata a 100 de lei din fiecare daună.

Asigurările sunt extrem de importante pentru jucătorii de

fotbal, fiind o plasă de siguranță, oferind protecție financiară în fața evenimentelor neprevăzute care pot avea loc fie pe terenul de fotbal, fie în afara lui.

Și fotbaliștii sunt expuși riscurilor diverse, de la accidentări, la multe alte posibile evenimente care pot afecta cariera unui fotbalist, cauzând pierderi financiare. Fotbalul este un sport intens, cu risc ridicat de accidentări. O poliță de asigurare pentru accidentări acoperă costurile medicale, terapia de recuperare și potențialele pierderi de venituri în timpul perioadei de recuperare, în funcție de contractul pe care îl are fiecare jucător. Contractele nu sunt standard, ele diferă, dar asigurările sunt utile, permițând jucătorilor să-și mențină nivelul de trai și să-și planifice viitorul fără a fi împovărați de cheltuieli medicale. Anumite accidentări pot pune chiar capăt carierei de jucător, asigurarea fiind, așa cum spuneam mai sus, o plasă de protecție.

Mai mult decât atât, jucătorii de fotbal au nevoie inclusiv de asigurări de viață. O astfel de asigurare oferă protecție financiară pentru familiile jucătorilor în cazul decesului jucătorului.

Diminuarea stresului financiar poate crește performanța sportivă. Știind că sunt acoperiți în caz de accidentări sau alte evenimente neprevăzute, jucătorii pot performa mai eficient, concentrându-se pe joc, fără a se îngrijora de eventualele riscuri financiare.

Știi că?

Fotbaliștii celebri au asigurări pentru diferite părți ale corpului, în special pentru picioare?

- Lionel Messi, jucătorul lui Inter Miami și căpitanul Argentinei, și-a asigurat piciorul stâng, cel care l-a făcut celebru, cu o poliță de 900 de milioane de dolari, fiind cea mai mare asigurare din fotbal;
- Cristiano Ronaldo, starul lui Al Nasr și al naționalei Portugaliei, a avut o poliță de asigurare pentru ambele picioare în valoare de 144 de milioane de dolari;
- Superstarul mondial David Beckham, fost mare jucător de fotbal, și-a asigurat întregul corp pentru o sumă de 225 milioane de dolari.

Exerciții. Antrenează-te financiar!

1. Identifică asigurarea potrivită (viață, sănătate, RCA, CASCO, PAD) și acoperirile acesteia în funcție de riscurile de pe prima coloană. Completează în coloana 3 acoperirile potrivite din cele care urmează: costuri legate de pierderea vieții, costuri legate de spitalizare, de pierderea capacității de muncă, pagube produse terților, pierderi, pagube produse de deteriorarea sau pierderea locuinței etc.

Risc	Asigurare	Acoperire
Pierderea vieții		
Accident, boală		
Accident de mașină din vina mea		
Accident sau furt de mașină		
Cutremur		

2. Încercuiește răspunsul corect.

Riscul este:

- a) același pentru toți oamenii;
- b) poate să difere;
- c) poate fi gestionat.

Afirmația „riscul este imprevizibil” este:

- a) corectă;
- b) incorectă;
- c) valabilă doar în cazul persoanelor trecute de 40 de ani.

Există riscuri pe care le poți evita?

- a) dacă ești atent și conștientizezi riscul;
- b) doar riscurile provocate de animalele sălbatice;
- c) doar riscurile pe care le evită și alții.

Pentru a fi pregătit în cazul producerii unui risc, este bine:

- a) să ai creat un fond de rezervă pe care îl poți utiliza în orice moment;
- b) să ai rezervorul plin la mașină;
- c) să fii odihnit.

Există foarte multe mituri referitoare la asigurări. Scanează codul QR și află mai multe!

3. Deseori, un jucător de fotbal are instinctul corect pentru a lua cea mai bună decizie într-o situație dificilă. Identifică care sunt riscurile cu care ar putea să se confrunte un jucător de fotbal într-o competiție fotbalistico-financiară.

- Răscoală DA NU
- Accidentare în timpul meciului DA NU
- Atacul extratereștrilor DA NU
- Accident auto DA NU
- Inundație DA NU
- Cutremur DA NU
- Lipsa echipamentului înainte de intrarea pe teren DA NU
- Furt DA NU

4. Ordonează corect literele din cuvintele menționate mai jos, care fac parte din vocabularul fotbalistico-financiar, pe care antrenorul tău le-a încurcat intenționat.

1. CIRS -----
2. ETSENVȚIII -----
3. IMSSE -----
4. YEEMWLB -----
5. DIASFO -----
6. ICMNESEROOI -----
7. UELHITICEL -----
8. ETIOEGNSAR -----
9. AIBN -----
10. VICOTBEEI -----
11. UFLAT -----
12. RAV -----

6. De la economii la investiții

6.1 DE CE SĂ ECONOMISIM? MODALITĂȚI DE ECONOMISIRE

A

șa cum ai aflat deja pe parcursul capitolelor anterioare, economisirea este un obicei financiar foarte important, care aduce beneficii în mai multe planuri ale vieții, inclusiv pe partea emoțională. Până la urmă, nu este vorba doar de a acumula, ci și despre a fi mulțumiți cu viața noastră.

Economisirea prezintă mai multe componente:

1. Componenta practică

Viața este imprezvizibilă și ne poate scoate în față momente dificile, iar pentru a le putea face față avem nevoie de bani disponibili fără a fi nevoie să ne împrumutăm. Pot apărea situații precum probleme de sănătate, reparația mașinii sau anumite oportunități pentru care avem nevoie de bani. Pentru cheltuielile viitoare, planificate, așa cum este achiziționarea unei case, avem nevoie de un avans. Economii bine planificate și structurate ne pot ajuta în astfel de situații.

2. Componenta emoțională

Stresul financiar apare de cele mai multe ori în momentele în care ne simțim depășiți de relația noastră cu banii, când cheltuim prea mult, iar veniturile rămân constante sau chiar scad. În astfel de momente, faptul că am acumulat anumite economii, am realizat fondul nostru de siguranță, ne ajută să ne simțim liniștiți și echilibrați din punct de vedere emoțional, fără a fi perturbați din punct de vedere personal sau profesional, prevenind anxietatea.

3. Componenta strategică

Pe termen lung, economisirea ne ajută să ne pregătim pentru

retragerea din activitatea profesională, adică pentru pensionare. O formă de economisire pe termen lung se referă la contribuțiile noastre la fondurile private de pensii. Nu trebuie să ne bazăm doar pe pensia de stat care se poate dovedi insuficientă, ci trebuie accesate și modalități suplimentare, pentru a avea și la momentul pensionării un nivel de trai care să ne susțină satisfacerea nevoilor, dar și a dorințelor. Optând pentru un plan de pensii private, ne putem asigura un venit suplimentar la bătrânețe, mai ales că la acel moment vom avea mai mult timp pentru noi și pentru ceea ce ne place și ne dorim să facem.

Modalitățile prin care putem economisi sunt diverse, de la produsele bancare și până la planurile de pensii private. Fiecare dintre noi alege modalitatea prin care dorește să economisească, în funcție de propriile noastre obiective financiare, corelate cu diferite perioade de timp. Putem economisi pe termen scurt (12 luni), pe termen mediu (1-5 ani) și/sau pe termen lung (peste 5 ani).

Economisirea pe termen scurt poate avea ca obiective vacanțele, cumpărarea unui telefon nou sau plata anumitor datorii. Modalitățile de economisire potrivite pentru astfel de obiective sunt conturile de economii sau depozitele bancare pe termen scurt. Acestea sunt produse de economisire simple, care ne permit să punem bani deoparte pentru o anumită perioadă, încasând și o dobândă.

Dacă vrem să plecăm într-o vacanță, putem deschide un cont de economii în care să punem lunar o anumită sumă de bani. În acest fel, vom avea banii necesari pentru atingerea acestui obiectiv și nu va fi nevoie să ne îndatorăm sau să folosim anumite produse precum cardul de credit.

Economisirea pe termen mediu poate avea ca obiectiv achiziționarea unei mașini, plata unui anumit curs mai scump (ex. MBA), renovarea locuinței sau avansul pentru o casă. Produsele potrivite de economisire pot varia de la depozitele bancare clasice, conturile de economii sau anumite tipuri de asigurări cu componentă investițională.

Economisirea pe termen lung se referă de cele mai multe ori la perioada de după viața profesională, la viața noastră după ce vom ieși la pensie. Există și alte situații în care este deosebit de important să conștientizăm nevoia economiilor pentru viitor, precum educația copiilor sau realizarea independenței financiare. Pentru îndeplinirea unor astfel de obiective avem la dispoziție mai multe tipuri de produse financiare, planuri de pensii private, asigurări de viață cu componentă de economisire, asigurări pentru studiile copiilor etc.

“

*Succesul nu este
un accident.
Este
muncă grea,
perseverență,
învățare, studiu,
sacrificiu și
iubire pentru
ceea ce faci sau
înveți să faci.*

Pele

Pensiile private, parte a unui plan eficient de economisire

În România, sistemul de pensii este format din 4 piloni, astfel:

Pilonul I (pensia de la stat) – obligatoriu, se află în gestionarea statului și se bazează pe colectarea de fonduri de la cei aflați în câmpul muncii, banii fiind direcționați către cei aflați la pensie.

Pilonul II (pensia administrată privat) – obligatoriu pentru toate persoanele în vârstă de până la 35 ani, nou intrate pe piața forței de muncă, și opțional pentru cei cu vârsta cuprinsă între 35 și 45 de ani. Banii acumulați sunt administrați de o societate (administrator de fonduri de pensii private) autorizată de Autoritatea de Supraveghere Financiară. De fiecare dată când se plătește salariul, se reține o contribuție (CAS) în cuantum de 25% din salariul brut, care se împarte astfel:

- 20,25% sunt direcționați către Pilonul I și 4,75% este contribuția direcționată la Pilonul II, virată în contul individual al participantului, la fondul privat de pensii ales.

Contribuțiile adunate în contul individual (personal) Pilon II sunt investite, pentru a obține beneficii financiare viitoare, încasabile la pensie.

În sistemul Pilonului II, dreptul la pensia administrată privat se deschide de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare pentru limită de vârstă în sistemul public. Pensia privată efectivă depinde de banii strânși în conturile individuale din sistemul de pensii administrate privat, respectiv de contribuțiile efectuate în timpul vieții active, dar și de randamentul obținut din investițiile făcute de către societatea de administrare a fondurilor de pensii administrate privat.

Pilonul III (pensia facultativă) – are caracter facultativ (nu e obligatorie) și este destinat creșterii resurselor financiare disponibile la vârsta pensionării, fiind un venit suplimentar față de pensia de stat Pilon I și față de pensia privată obligatorie Pilon II. În perioada de activitate, orice persoană care câștigă venituri dintr-o activitate profesională impozitată, cum ar fi salariații sau persoanele care lucrează pe cont propriu, are posibilitatea de a contribui cu până la 15% din veniturile brute realizate lunar într-un fond de pensii facultative. Și acești bani sunt administrați de o societate (administrator de fonduri de pensii private) autorizată de Autoritatea de Supraveghere Financiară.

Pilonul IV (pensia ocupațională) – reprezintă un instrument de economisire, în plus față de Pilonul I, II și III. Acest sistem de pensii pornește la inițiativa unuia sau a mai multor angajatori și poate fi folosit ca instrument de motivare/fidelizare a angajaților, mai ales într-o perioadă în care fluctuația angajaților este ridicată.

Pilonul IV reprezintă planuri individuale de economisire (cu componentă investițională) gestionate de profesioniști autorizați de Autoritatea de Supraveghere Financiară.

Ca și în cazul Pilonului II și III, la pensie se constituie o sumă suplimentară de bani, suma acumulată în cont fiind la dispoziția participantului. În caz de deces, moștenitorii (beneficiarii) vor beneficia de banii din contul de pensie Pilon IV, situație similară și în cazul Pilonului II și III. Astfel de planuri de economisire pe termen lung ne ajută ca la momentul pensionării să avem banii necesari atât pentru nevoi, cât și pentru dorințe.

Cum putem să mai economisim?

1. Reducerea risipei

alimentare. Planificarea meselor și a cumpărăturilor poate reduce risipa alimentară și poate permite realizarea de economii. De exemplu, dacă îți planifici mesele săptămânal și cumperi doar ce ai nevoie, vei economisi atât bani, cât și timp.

2. Reducerea costurilor cu

transportul. De exemplu, trei zile pe săptămână putem alege transportul în comun sau bicicleta, dacă este posibil. În acest fel, vom reduce cheltuielile cu combustibilul și vom contribui la sănătatea planetei noastre.

3. Reducerea costurilor

afereente consumului de energie electrică. Pentru a reduce astfel de cheltuieli, vom alege aparate eficiente din punct de vedere energetic, vom deconecta de la sursele de curent aparatele pe care nu le utilizăm în mod frecvent, vom utiliza becuri economice de tip LED și, dacă există posibilitatea, vom utiliza panouri solare/fotovoltaice. Prin aplicarea unor astfel de măsuri, vom putea reduce semnificativ cheltuielile cu energia electrică, contribuind în același timp la protejarea mediului înconjurător, planeta fiind casa noastră, a tuturor.

Ținem minte că toate resursele sunt limitate și trebuie să le utilizăm într-un mod permanent.

Împreună dăruim mituri referitoare la pensiile private. Scanează codul QR de mai jos și află mai multe!

6.2 DE CE SĂ INVESTIM?

Pe parcursul manualului ai înțeles deja cât de importantă este educația financiară în viețile noastre, ale tuturor. Educația financiară construiește comportamente financiare înțelepte, care să ne aducă bunăstare pe termen lung. De aici nu pot lipsi investițiile și dorința noastră de a câștiga bani. Este extrem de important să ne preocupăm astfel de aspecte, atenția fiind îndreptată către mai multe perspective, după cum urmează:

- Multiplicarea banilor noștri prin investiții, al căror nivel de risc este conștientizat și înțeles. În acest fel ne putem atinge obiectivele financiare stabilite, fie că ne referim la cumpărarea unei case (pe termen lung), fie că ne referim

la educația copiilor sau la cumpărarea unei mașini noi;

- Generarea de câștiguri suplimentare, venituri pasive;
- Diversificarea surselor de venit aduce o mai mare stabilitate și securitate financiară;
- Independența financiară poate permite o retragere mai timpurie din viața activă și oferă timp liber pentru hobby-uri sau călătorii;
- Protejarea banilor de inflație.

Când vorbim despre investiții, acestea pot fi diverse, de la investiții pe piața de capital în diferite instrumente financiare precum acțiuni, obligațiuni, titluri de stat, până la imobiliare, artă sau investiții în metale prețioase, așa cum este aurul.

Știi că?

Sculptorul japonez Ginza Tanaka a realizat o statueta din aur masiv care reprezintă piciorul stâng al lui Lionel Messi? Statueta cântărește 25 kg și are o valoare de 5,25 milioane de dolari. Aceasta a fost creată pentru a celebra cel de-al patrulea Balon de Aur câștigat de fotbalistul argentinian.

Înainte de a investi este necesar să stabilim care sunt obiectivele noastre. De regulă, la început, este bine să nu setăm obiective foarte mari și să începem cu pași mici, astfel încât să și reușim să atingem ceea ce ne propunem. De asemenea, înainte de investiții trebuie să înțelegem care este nivelul de risc pe care îl acceptăm, practic, câți bani suntem dispuși să pierdem. Investițiile cu risc mare pot aduce câștiguri mari dar și pierderi mari. De aici trebuie plecat cu propria analiză, astfel încât să fim conștienți de fiecare pas pe care îl facem atunci când dorim să investim.

Un prim pas este să știm exact ce ne dorim. De exemplu, dacă vrem o mașină nouă, trebuie să știm exact care este modelul, cât costă și de câți bani avem nevoie sau, altfel spus, să ne stabilim foarte clar obiectivul pe care dorim să îl îndeplinim. Un scop clar înseamnă o reprezentare care ne ajută să ne proiectăm în viitor pentru a vedea dacă putem sau nu să îl îndeplinim. Scopul și obiectivele trebuie să fie clare și ușor măsurabile.

Un al doilea pas este reprezentat de perioada de timp de care avem nevoie pentru atingerea obiectivelor stabilite. Al treilea pas de parcurs se referă la resursele noastre disponibile, adică la banii noștri – câți bani ar trebui să investim și la identificarea tipurilor de investiții potrivite. Întreg procesul investițional

trebuie monitorizat în permanență și ajustat pe parcurs, dacă este cazul, astfel încât să nu ne abatem de la obiectivele noastre.

Există diferențe între economisire și investiții și acestea trebuie înțelese din perspectiva rezultatelor pe care le aduc cele două. Economisirea clasică se referă la strângerea unor sume de bani pentru situații de urgență sau pentru realizarea anumitor obiective, sume care să fie ușor accesate. Investițiile oferă perspectiva unui randament, adică a unui câștig, scopul fiind multiplicarea banilor.

Tot economiile au drept scop securizarea banilor și direcționarea lor către produse financiare care nu suportă riscuri sau riscuri minime, așa cum sunt depozitele bancare sau conturile de economii. Orice investiție, indiferent de tipul ei, aduce un anumit nivel de risc.

Investițiile și bursa

Piața de capital sau piața bursieră, așa cum mai este cunoscută, poate fi definită ca fiind alternativa de finanțare la cea clasică, prin intermediul băncilor. Piața de capital sprijină economia în general și contribuie la dezvoltarea afacerilor. Practic, prin bursă se face legătura între nevoia de bani și oferta de bani.

Pentru a fi cât mai simplu de înțeles cum funcționează piața de capital, care sunt instrumentele financiare care se tranzacționează

și care permit transferuri de bani între persoane sau companii, ne vom opri la două perspective:

1. Perspectiva unei afaceri

Pentru o companie, accesul la bani este unul foarte important ținând cont că orice firmă are drept obiectiv de bază obținerea profitului și dezvoltarea afacerii. Astfel, prin intermediul bursei, companiile pot aduna bani vânzând părți din ele (acțiuni) sau promițând să returneze bani mai târziu (obligațiuni). Astfel, o companie poate obține bani pentru a crește, a face îmbunătățiri, a investi în noi proiecte sau a face cercetări.

Existând aceste posibilități, o companie își poate reduce dependența de finanțarea bancară (credite), iar prin accesarea mecanismelor bursiere își poate crește vizibilitatea, investitori din toată lumea putând să-i acorde finanțare. Având în vedere cerințele legale, piața de capital impunând reguli, inclusiv de transparență, o companie își poate crește gradul de credibilitate. Aceste aspecte se pot reflecta și în creșterea vânzărilor companiei, puterea financiară și rezultatele acesteia fiind îmbunătățite.

Mai mult decât atât, piața de capital poate fi un indicator prin care se poate măsura activitatea, performanța și percepția asupra companiei. Cu cât prețul acțiunilor

este mai mare, cu atât percepția generală asupra acesteia este mai bună.

Pentru ca acțiunile unei companii să fie tranzacționate în cadrul unei burse, forma de organizare a companiei trebuie să fie de tip S.A. (societate pe acțiuni) și să emită acțiuni pentru a fi tranzacționate.

Ce sunt acțiunile?

Acțiunea reprezintă o parte din capitalul unei societăți divizat în părți egale, adică o parte din resursele financiare ale acesteia, bani și bunuri cu valoare financiară, utilizate în desfășurarea propriei activități. Cei care dețin acțiuni se numesc acționari. Veniturile (câștigurile) obținute de către acționari poartă denumirea de dividende, adică o anumită parte din profitul pe care l-a realizat firma și nu l-a reinvestit.

Dar obligațiunile?

O companie poate atrage capital (bani) și fără să vândă acțiuni, deci părți din companie (capitalul acesteia). Cum poate face asta? Practic, se împrumută de la investitori și se angajează ca la un anumit termen să returneze suma împrumutată, plus o dobândă numită cupon. Putem spune că obligațiunea reprezintă titluri de datorii prin care o companie se împrumută de la deținătorii de obligațiuni emise de compania respectivă.

Listarea unei companii pe o bursă de valori

Pentru a se lista pe bursă (emiterea și vânzarea de acțiuni), o companie apelează la un intermediar (societate care facilitează tranzacțiile între cei care cumpără și cei care vând instrumente financiare) care este o firmă autorizată de Autoritatea de Supraveghere Financiară și întocmește un document numit Prospect. Acest document, aprobat de către A.S.F., prezintă mai multe informații precum cele de tip financiar, prezentarea companiei, date despre acționari, planul de afaceri, informații despre valoarea ofertei, pentru ce are compania nevoie de bani etc.

Cele mai mari companii din lume sunt cele care s-au finanțat prin intermediul bursei, existând exemple de companii din domenii diverse, de la tehnologie, industria auto, industria petrolului etc. Dintre companiile românești listate la bursă, putem menționa: Petrom, Hidroelectrica, Banca Transilvania, Romgaz, Antibiotice Iași etc.

2. Perspectiva investitorilor

A fi investitor presupune asumarea unui risc cu scopul de a realiza un profit cât mai ridicat, fiecare persoană asumându-și riscul în funcție de toleranța individuală față de acesta. Nu există o formulă universală de investire și nu există instrument financiar fără risc!

Pentru investitori, bursa oferă oportunități diverse de a-și multiplica banii și de a-și diversifica portofoliul de investiții pentru atingerea obiectivelor financiare stabilite. Obiectivul unui investitor este asemenea celui al unei companii, adică obținerea de profit. Pot exista investitori pe termen scurt, mediu și lung, fiecare urmărind profitul. Acesta se poate obține inclusiv prin specularea prețului unui instrument financiar, de exemplu, acțiunile. Investitorul poate cumpăra și vinde foarte rapid în funcție de evoluția prețului, astfel încât să obțină profit sau, în anumite cazuri, să minimizeze pierderea dacă prețul scade față de momentul la care a cumpărat.

Investițiile în acțiuni și alte instrumente financiare pot genera randamente superioare altor forme de plasare a banilor, cum ar fi depozitele bancare, conturile de economii etc., dar trebuie înțelese și riscurile asociate.

Ținând cont de gama largă a instrumentelor financiare pe care piața de capital le oferă, de la acțiuni și obligațiuni până la fonduri de investiții și titluri de stat, investitorii își pot diversifica deținerile, în acest fel putând scădea riscul. Diversificarea portofoliului ajută la gestionarea riscului și la eficientizarea randamentelor, adică a profiturilor obținute.

Ce sunt titlurile de stat?

Titlurile de stat sunt instrumente financiare care atestă angajamentul statului de a rambursa sume de bani împrumutate de la investitori, la care se adaugă și o dobândă corespunzătoare sumei investite. Astfel, orice persoană fizică, care a împlinit vârsta de 18 ani la data efectuării subscrierii, poate împrumuta statul pe o anumită perioadă de timp, în vederea susținerii activităților derulate de acesta. Emisiunile de titluri de stat pot fi exprimate în moneda națională a statului emitent sau într-o valută străină.

Investițiile în instrumente financiare specifice bursei pot oferi protecție în fața inflației. Pe termen lung, investițiile în piața de capital pot oferi o protecție mai bună comparativ cu alte forme de economisire. Creșterea valorii instrumentelor financiare, pe termen lung, poate compensa devalorizarea banilor.

Exerciții. Antrenează-te financiar!

Rezolvă fiecare problemă. Reține litera care corespunde răspunsului corect. Notează pe o foaie literele corespunzătoare răspunsurilor alese de tine și apoi, dacă le amesteci, vei afla răspunsul la întrebarea de mai jos:

a) Ți cumperi o asigurare împotriva accidentelor, deteriorării sau furtului telefonului tău. Telefonul valorează 7.000 de lei. Pentru asigurare plătești de 90 de lei. Pe parcursul asigurării, într-un accident, ecranul telefonului se sparge și reparația te costă 300 de lei. Reparația o plătește societatea de asigurări. Ce economie ți-a adus asigurarea?

- A) 630 de lei
- E) 330 de lei
- I) 210 lei

b) În fiecare lună, timp de 6 ani, depui câte 15 lei. Cât vei economisi?

- A) 500 de lei
- B) 1.000 de lei
- C) 1.080 de lei

c) Ai depus într-un fond de pensii 600 lei/an pe o perioadă de 31 ani. Fondul a investit banii pentru tine în această perioadă și, la sfârșit, ai în cont 25.000 de lei. Care este profitul pe care ți l-a adus investiția?

- R) 18.600 de lei
- S) 6.400 de lei
- T) 25.000 de lei

d) Cumperi 100 de acțiuni în valoare totală de 500 de lei. Peste un an, vrei să le vinzi și prețul lor de vânzare este de 6 lei/acțiune. Dacă vinzi doar jumătate din cantitate, care va fi profitul obținut?

- R) 50 de lei
- S) 500 de lei
- T) 600 de lei

Ce este imprevizibil? .....

Care dintre enunțurile de mai jos este adevărat și care este fals?

A

F

- Riscul privind investițiile pe bursă poate fi diminuat dacă ți construiești un portofoliu diversificat.
- Când joci jocuri de noroc, riscurile sunt foarte mari.
- Pentru a proteja mașina, contractezi o asigurare pentru aceasta.
- Pe termen lung, pentru atunci când ajungi la vârsta de pensionare, o formă de protecție este pensia administrată privat.
- Criptomonede sunt active financiare cu risc zero.
- Criptomonede au un risc foarte mare, deoarece piața lor este speculativă.
- Obligațiunile nu prezintă riscuri financiare majore.

Găsește cuvintele în labirint: Acțiune, Active, Investitor, Obligațiune, Bursă, Divident

W	J	E	Q	J	S	J	Q	D	T	J
Q	A	C	T	I	V	E	O	L	F	E
D	C	V	E	V	T	L	B	H	D	F
J	T	Q	T	F	D	J	L	L	W	P
H	I	N	V	E	S	T	I	T	O	R
S	U	F	Q	S	F	E	G	V	L	V
E	N	P	B	U	R	S	A	P	F	E
P	E	H	T	V	P	J	T	S	Q	J
T	J	F	Q	H	V	H	I	W	P	H
V	D	S	E	L	D	W	U	H	L	J
S	W	T	J	S	P	J	N	D	V	P
F	H	D	I	V	I	D	E	N	T	Q

Recunoaște siglele de mai jos și citește povestea de succes a acestor companii.

Există foarte multe mituri referitoare la investiții. Scanează codul QR și află mai multe!

Joacă-te cu prietenii tăi pentru a înțelege mai bine cum funcționează piața de capital!

Campionatul investitorilor

joc educativ de efectuat în echipă

Descriere joc:

Se pun la vedere afișele cu Fabrica de mașini și Fabrica de pâine. Acestea pot fi înlocuite și cu cutii decorate cu imaginile respective. Vor fi prezentate două afaceri la care se pot cumpăra acțiuni – o fabrică de mașini (afacerea A – participanții să propună o marcă de mașină) și o fabrică de pâine (afacerea B – participanți pot propune o denumire pentru societate) sau pot fi alese și alte fabrici, spre exemplu fabrica de confecții/fabrica de aparate de aer condiționat.

Fiecare participant va primi o bancnotă de 100 SuperLei și o bancnotă de 100 SpiderLei. Se alege o persoană care va îndeplini rolul unui intermediar/broker și acesteia i se dă tabelul de evidență în care va completa investițiile fiecărui participant (opțiunea de a da bani – a cumpăra acțiuni – pentru afacerea A sau pentru afacerea B sau opțiunea de a investi doar o parte sau deloc). Intermediarul/ broker-ul este persoana care cumpără și/sau vinde instrumente financiare (ex. acțiuni). În cadrul jocului având sarcina de a menționa într-un tabel opțiunea de investiție exprimată de fiecare participant.

Este întrebat fiecare participant de ce alege să investească în A sau în B sau în ambele.

Se va crea și explica o situație ipotetică: ambele afaceri merg bine, iar participanții trebuie să opteze cărei afaceri îi dau bani (în care investesc, cumpărând acțiuni) – afacerea A, afacerea B, ambele afaceri sau niciuna.

La final, după ce toți au optat și au motivat alegerea făcută, brokerul (intermediarul) prezintă centralizarea situației (câți participanți pentru A, câți pentru B, câți pentru ambele, câți pentru niciuna).

După ce s-a finalizat investiția, cadrul didactic prezintă situații ipotetice ce vor influența evoluția economică a societăților:

- **Cazul 1: Vine războiul. Oare oamenii vor mai cumpăra mașini? Dar pâine? Ce fabrică va produce mai mult și va face mai mulți bani? Care investiție a fost mai bună?**

În această situație, nu mai sunt cumpărate mașini, deci prețul acțiunilor de la afacerea A scade.

În același timp, la afacerea B există cerere de producție mai mare, iar valoarea acțiunilor crește.

- **Cazul 2: Fabrica de mașini își adaptează linia de producție și începe să fabrice tunuri. Ce se întâmplă cu fabrica, va avea profit?**

În ambele situații, ce se întâmplă cu cei care au ales să investească și în A și în B? Cei care au investit în ambele afaceri au realizat o diversificare de portofoliu (metodă de protecție față de risc), chiar dacă câștigă mai puțin, cel puțin nu pierd banii.

În urma acestor situații, acționarii pot lua decizia de a vinde sau de a mai cumpăra acțiuni la societăți.

Prenume	Fabrica de pâine	Fabrica de mașini

CENTRALIZATOR		
Fabrica de pâine		
Fabrica de mașini		
Ambele		
Niciuna		

Obiectiv:

formarea deprinderii de adaptare la situații diferite, formarea unui raționament financiar, observarea consecințelor unei investiții (câștig/pierdere).

Competențe:

crearea unor comportamente bazate pe decizii financiare raționale.

Rezultate anticipate:

înțelegerea diversificării ca metodă de administrare a riscului.

Evaluare:

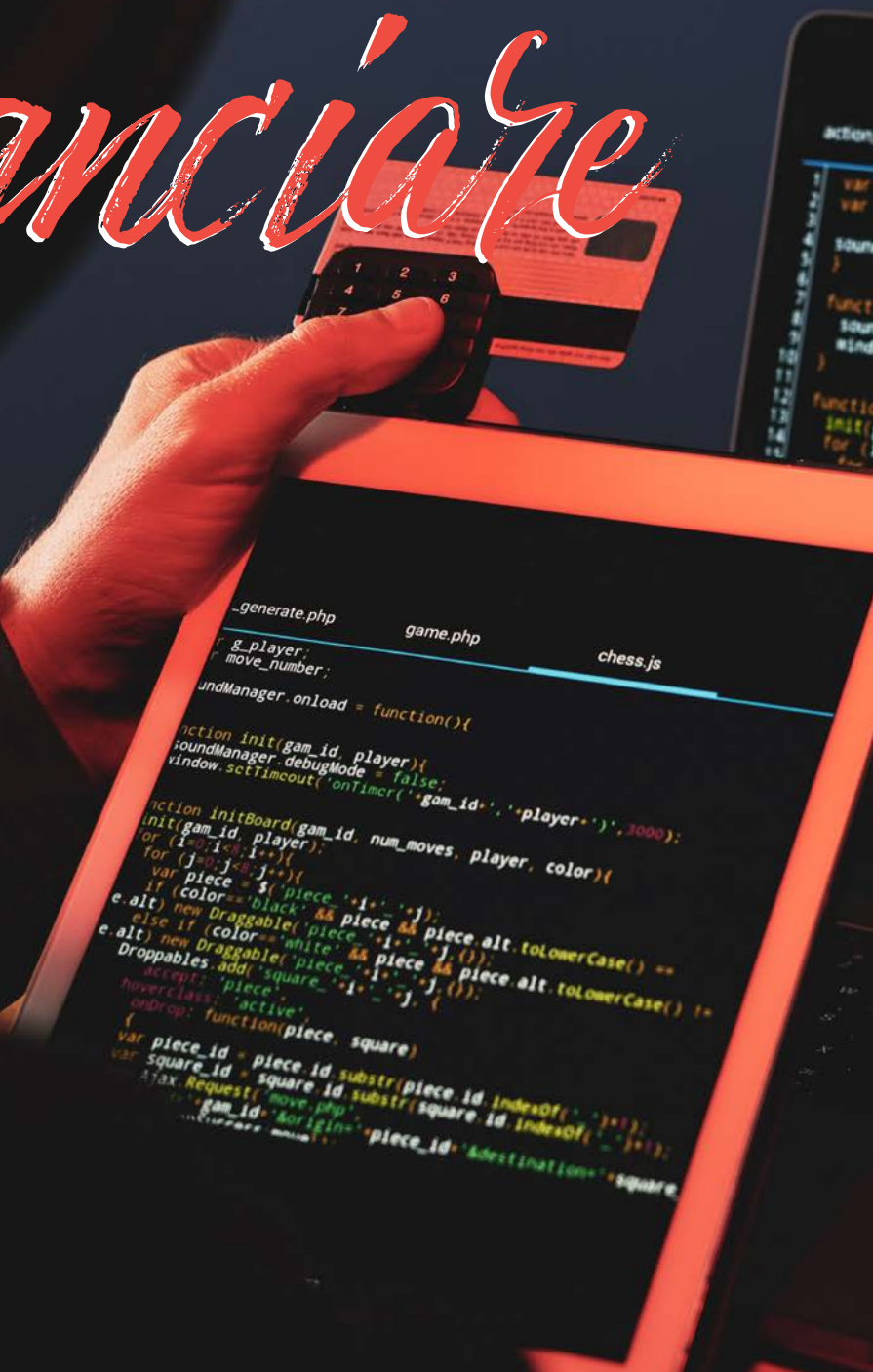
în baza dialogului.

Necesar logistică:

- afișe Fabrica de mașini și Fabrica de pâine.
- bancnote SuperLei și SpiderLei (100/100), două bancnote/participant;
- tabel evidență investiții (broker).
- tablă cu marker sau flip-chart.

7. Fraudele financiare

7.1 Cum ne ferim de fraude?

Educația financiară este și despre a cunoaște cum să ne ferim de anumite înșelătorii, fraude, astfel încât să ne protejăm cât mai bine banii. În această perioadă, digitalizarea și tehnologia sunt prezente în lumea

banilor, aducând numeroase beneficii, dar și anumite riscuri la care trebuie să fim atenți. În epoca digitală, distanțele se micșorează și putem fi țintele unor fraudatori indiferent de unde operează aceștia.

Pentru a ne feri de fraude este important să conștientizăm contextul acestora. Există câteva semnale care ar trebui să ne ridice semne de întrebare:

- **Caracter neașteptat** - fraudatorii apar de regulă brusc, încercând să te abordeze prin telefon, SMS, email, whatsapp sau postare în social media, interacțiuni în aplicații digitale sau chiar în persoană (mai rar);
- **Ofertă prea bună pentru a fi adevărată** - escrocii promit deseori profituri tentante dar care în realitate nu există. Ei pot condiționa tranzacționarea anumitor produse financiare de folosirea unei anumite aplicații care se presupune că „îmbunătățește” sau „facilitează” tranzacționarea;
- **Exclusivitate** - cei care se ocupă cu înșelătoriile abordează frecvent posibilele victime susținând că oportunitatea de investiții este doar pentru ele și pentru o perioadă limitată de timp;
- **Abordare prietenoasă și foarte comercială** - fraudatorii încearcă influențarea emoțiilor pentru a convinge și a se apropia foarte mult de cei pe care încearcă să-i păcălească, limbajul folosit fiind unul foarte prietenos.

Cele mai multe fraude se întâmplă prin intermediul platformelor social media, indiferent că este vorba despre Facebook, Instagram sau TikTok. Dacă suntem utilizatori de social media, atunci trebuie să înțelegem că acest spațiu, deși virtual, are riscurile sale și trebuie utilizat rațional. Chiar dacă la o primă vedere prezența în social media nu costă nimic, totuși, s-ar putea ca, pe termen lung, dacă nu suntem atenți, să ne coste. Uneori foarte scump chiar!

7.2 Tipuri de fraude online

Phishing – prin acest tip de fraudă se trimit e-mailuri, mesaje nesolicitate fie prin whatsapp sau sms-uri false, care par să fie de la bănci sau alte instituții financiare, în care se solicită informații personale sau bancare. De exemplu, poți primi un e-mail fals în care ești rugat să dai click pe un link și să completezi datele tale de autentificare. Fii foarte atent! O singură literă diferită în denumirea corectă a băncii tale în e-mail-ul sau link-ul primit te poate costa foarte scump! În acest fel, fraudatorii pot instala anumite aplicații prin care pot prelua controlul asupra calculatorului sau telefonului tău și astfel pot avea acces inclusiv la aplicația ta bancară. De aici și până la golirea contului nu este decât un singur pas! Fii mereu atent!

Frauda cu carduri - acest tip de fraudă implică utilizarea neautorizată a informațiilor de pe cardul tău bancar pentru a efectua tranzacții frauduloase. Acest lucru poate include clonarea cardului, furtul de identitate sau alte situații în care cardul tău poate fi folosit de escroci. Fii foarte atent și nu oferi informații despre cardul tău nimănui, ai grijă la dispozitivele de clonare care pot fi montate pe anumite bancomate și nu divulga codul de 3 cifre de pe spatele cardului tău – datele cardului sunt personale.

Deep Fake – acest tip de fraudă se bazează pe tehnologie, mai ales pe inteligența artificială, și este o formă avansată de manipulare în mediul online, care poate crea înregistrări video false (inclusiv prin utilizarea imaginii unor persoane cunoscute, experți în domeniul financiar, influenceri sau alte persoane din domenii diverse

care se bucură de încredere etc.) sau audio care par autentice și pot induce ușor în eroare. Aceste clipuri pot fi folosite pentru a manipula oamenii să ofere informații confidențiale sau să efectueze tranzacții financiare, inclusiv diferite investiții prin diverse platforme, fiind promise câștiguri substanțiale dar care în realitate sunt doar fraude.

Social media scam – fraude care au apărut tot mai des în social media, cu precădere în cadrul platformei Facebook. Se promovează anumite investiții cu profituri sigure. Ai mare grijă când întâlnești astfel de situații, iar o raportare către Facebook poate ajuta ca aceste înșelătorii să se diminueze.

Platforme false de investiții sau de tip clonă - fraudele care se întâmplă prin platforme investiționale neautorizate (funcționează ilegal) reprezintă o realitate, iar fiecare dintre noi trebuie să fie atent pentru a evita astfel de situații. Astfel de fraude presupun crearea unor platforme fictive, false sau clone care imită uneori aproape perfect anumite site-uri reale.

Ce să facem pentru a ne proteja de fraudele financiare?

Sfaturi utile:

1. Suntem foarte atenți! Verificăm mereu sursele de informații și nu dăm curs solicitărilor pe care nu le așteptăm. Este foarte posibil ca acestea să fie fraude.
2. Nu ne grăbim când luăm decizii financiare! Avem nevoie de informații din surse sigure. Urmărește site-ul www.asfromania.ro și pagina A.S.F. dedicată educației financiare - www.edutime.ro.
3. Ținem în siguranță datele

noastre personale și nu le oferim nimănui, în niciun context care pare ciudat. Nu oferim datele noastre bancare indiferent pe ce canal ni se solicită.

4. Tehnologia trebuie utilizată cu maximă vigilență. Ne vom proteja calculatorul, telefonul sau tableta cu ajutorul soft-urilor de securitate pentru a preveni eventuale scheme de fraudare.
5. Nu instalăm niciodată aplicații de investiții recomandate de cunoscuți sau găsite în social media sau pe care le primim prin diferite canale, de la e-mail și până la messenger pe Facebook.
6. Nu accesăm link-uri pe care le primim neașteptat pentru că putem cădea ușor victime fraudatorilor. De asemenea, indiferent că ni se trimit link-uri pe e-mail sau prin intermediul rețelelor sociale, nu deschidem astfel de fișiere. Odată deschise, fraudatorii pot prelua controlul dispozitivelor noastre.
7. Nu salvăm parolele pe dispozitiv (telefon, laptop, PC, tabletă) fără să ne asigurăm că sistemele noastre (Windows, OS, Android sau IOS în cazul telefoanelor mobile) sunt actualizate și salvează aceste date în mod sigur.
8. Nu dăm curs ofertelor de investiții prin e-mail, social media sau sms. Firmele autorizate pentru activitatea de investiții nu procedează în acest fel, legea fiind foarte clară în acest sens.
9. Când dorim să apelăm la o firmă pentru investiții la bursă, verificăm calitatea respectivei firme pe site-ul www.asfromania.ro. Astfel, vom afla dacă firma respectivă este autorizată. Nu crede niciodată pe cuvânt atunci când este vorba de banii tăi! Verifică întotdeauna!
10. Nu setăm parole identice pentru aplicații. O astfel de abordare poate ajuta fraudatorii!

Dacă vrei să afli mai multe, scanează codul QR de mai jos!

Sursa: www.edutime.ro, campanie A.S.F. împotriva fraudelor financiare

Exerciții. Antrenează-te financiar!

1. Răspunde cu DA sau NU la întrebările de mai jos!

a) Voi da clic pe orice link pe care îl primesc.

DA NU

b) Voi accesa o aplicație investițională pe care o instalez pe telefonul meu după ce mi-a fost recomandată pe Facebook.

DA NU

c) Cei care intermediază în mod autorizat produse de investiții (acțiuni) mă vor contacta pe whatsapp.

DA NU

d) Le voi transmite pe Instagram prietenilor mei datele cardului meu bancar.

DA NU

e) Nu voi da curs promisiunilor de câștig pe care le primesc pe e-mail.

DA NU

f) Instalez aplicații pe telefonul meu din surse necunoscute.

DA NU

g) Voi pune parole diferite pentru aplicațiile mele.

DA NU

h) Nu mă las impresionat de oferte extraordinare pe care le găsesc pe rețelele sociale sau care îmi sunt transmise de diverse persoane.

DA NU

i) Mesajele primite din senin pe whatsapp pot fi începutul unei fraude.

DA NU

j) Voi verifica pe site-ul www.asfromania.ro firmele de investiții cu care vreau să colaborez.

DA NU

2. Alege varianta corectă și testează-ți cunoștințele:

A. Ce este o platformă clonă?

- a) platformă autorizată de investiții;
- b) platformă care imită o platformă autorizată pentru a înșela utilizatorii;
- c) platformă de testare a aplicațiilor bancare.

B. Care este semnalul de alarmă principal al unui e-mail de tip phishing?

- a) e-mailul provine de la o adresă necunoscută;
- b) e-mailul conține sfaturi de investiții;
- c) e-mailul oferă reduceri la produse online.

C. Ce trebuie să faci dacă primești un SMS prin care îți se cere să îți verifici datele bancare?

- a) contactezi banca ta și le comunică primirea mesajului, apoi ștergi mesajul;
- b) răspunzi cu datele tale;
- c) trimiți SMS-ul prietenilor tăi.

D. Ce este un card fraudat?

- a) un card folosit doar pentru cumpărături online;
- b) un card bancar cărui i-au fost furate detaliile și este utilizat fără permisiunea proprietarului;
- c) un card bancar expirat.

- E. Cum poți verifica dacă un site/platformă de investiții este deținut de o firmă autorizată?
- a) verifici recenziile și ratingurile online;
  - b) verifici pe site-ul A.S.F. dacă firma care deține site-ul este autorizată sau nu;
  - c) verifici dacă și alți investitori utilizează site-ul sau platforma.
- G. Ce este deep fake?
- a) metodă de criptare a datelor;
  - b) tehnologie care manipulează imagini și videoclipuri pentru a crea conținut fals în mod cât mai realist;
  - c) un tip de firewall.
- H. Ce ar trebui să faci dacă primești un apel de la cineva care pretinde a fi de la banca ta și cere informații personale?
- a) îi oferi informațiile cerute;
  - b) închizi și apelezi banca prin numărul oficial;
  - c) notezi informațiile pentru a le verifica mai târziu.

Am ajuns la final, dar antrenamentul nu trebuie să se termine! Urmează tacticile!
Scanează codul QR!

Glosar de termeni – mic dicționar explicativ al unor termeni financiari

Accident	orice eveniment imprevizibil și neintenționat, survenit independent de voința asiguratului, datorat unor cauze exterioare și care determină producerea evenimentului asigurat
Acțiune	instrument financiar care reprezintă o parte dintr-o companie
Asigurare	formă de protecție prin care o persoană fizică sau juridică, numită asigurat, cedează anumite riscuri unei persoane juridice, numită asigurător, în baza unei sume de bani - primă de asigurare - urmând ca, în situația producerii riscurilor respective, asigurătorul să îl despăgubească pe asigurat sau păgubit sau beneficiar
Asigurare de accident	asigurare de persoane, proprietăți sau răspundere, în caz de vătămare, pierdere sau daună produse ca urmare a unui accident, altele decât cele care au acoperire prin asigurările de viață
Asigurare de viață	protecție pe care un asigurat o stabilește pentru familia sa în cazul în care el suferă un accident sau în caz de deces, prin această protecție el asigurându-se că familia lui va primi un sprijin financiar în urma evenimentului neprevăzut
Asigurat	persoana ale cărei bunuri, răspundere, viață, integritate fizică sau sănătate constituie obiectul contractului de asigurare
Asigurător	companie de asigurări care încheie contracte de asigurări cu persoane fizice sau juridice (asigurați), oferindu-le protecție financiară împotriva riscurilor menționate în contract
Bancă	instituție financiară a cărei activitate constă în principal în atragerea de depozite sau de alte fonduri de la public, acordarea de credite, servicii de plăți, emiterea de garanții și asumarea de angajamente, tranzacționarea în cont propriu și/sau pe cont propriu în condițiile legii, emitere și administrare mijloace de plată etc., conform autorizației acordate acesteia de către Banca Națională a României
Bani	monede, bancnote și alte tipuri de instrumente de plată
Buget	plan elaborat în vederea gestionării cheltuielilor și veniturilor
Bunuri (materiale)	produse precum jucării, haine, telefoane, mâncare, computere etc.
Bursă de valori	locul unde se vând și se cumpără (tranzacționează) acțiuni și alte instrumente financiare
Capitalul unei societăți	reprezintă resursele financiare (bani și bunuri) pe care o societate le deține pentru a desfășura activități care stau la baza dezvoltării proprii afaceri
Card de credit	instrument de plată ce permite posesorului să utilizeze linia de credit aprobată de bancă în limita unui plafon stabilit
Card de debit	instrument de plată ce permite posesorului un mijloc de acces la disponibilitățile sale din contul atașat cardului

Glosar de termeni – mic dicționar explicativ al unor termeni financiari

Cheltuieli	banii pe care îi cheltui pentru achiziționarea unor bunuri și/sau servicii
Comision	o sumă de bani (taxă) calculată ca procent din valoarea unor servicii sau o sumă fixă
Cont curent	cont prin intermediul căruia se pot face operațiuni curente de încasări și plăți
Cont de economii	produs de economisire, remunerat cu o dobândă, care oferă posibilitatea de a retrage sau depune numerar în orice moment și care se constituie pe o perioadă nedeterminată
Credit	operațiune reglementată printr-un contract prin care banca pune la dispoziția consumatorului o anumită sumă de bani în schimbul unui preț (dobânda), cu plata anumitor costuri menționate în contract
Daună	prejudiciu material ori financiar cauzat asiguratului prin vătămarea sau distrugerea bunurilor asigurate ca urmare a producerii unui eveniment
Despăgubire	suma de bani acordată în baza unei asigurări existente, în cazul producerii unui eveniment asigurat
Dividend	parte din profitul net înregistrat de o companie în anul precedent, distribuită acționarilor conform hotărârii adunării generale a acționarilor
Dobândă	suma de bani pe care consumatorul o încasează în cazul unor produse de economisire/de cont curent sau pe care o plătește în cazul unui contract de credit, reprezentând prețul banilor împrumutați
Economii	o parte din veniturile tale, pe care alegi să nu o cheltui și să o păstrezi pentru viitor, în vederea efectuării unor achiziții care presupun o sumă mai mare de bani
Extras de cont	totalitatea tranzacțiilor efectuate într-o anumită perioadă de timp care reflectă banii care au intrat, respectiv au ieșit din contul bancar
Inflație	în timp, prețurile bunurilor (jucării, mâncare haine etc.) sau serviciilor cresc. Este ca atunci când economisești bani pentru o bicicletă, dar, după un an, îți dai seama că ai nevoie de mai mulți bani pentru a cumpăra aceeași bicicletă, pentru că prețul a crescut. Inflația arată cum banii își pierd din valoare, așa că ai nevoie de mai mulți bani pentru a putea cumpăra aceleași lucruri ca înainte
Investitor	persoana care face o investiție, cumpără un instrument financiar, având obiectivul de a face profit
Investiții	ceva ce ai cumpărat și de la care te aștepți în viitor să-ți aducă mai mulți bani
Împrumut	o sumă de bani care ți se dă de către bancă (o instituție financiară) sau de către o persoană fizică și pe care trebuie să o restitui, cu sau fără dobândă, în funcție de condițiile stabilite inițial

Glosar de termeni – mic dicționar explicativ al unor termeni financiari

Lichiditate	orice deținere care poate fi transformată foarte repede în bani, ușor și fără a pierde din valoare
Obligațiune	instrument financiar prin care împrumuți o companie (ca și cum tu ai fi o bancă) și primești înapoi într-o anumită perioadă de timp investiția făcută plus o dobândă, numită cupon
Pensie privată	instrument de economisire utilizat în acumularea de venituri care vor fi puse la dispoziția participantului în momentul în care acesta va ajunge la vârsta pensionării
PIN – Personal Identification Number	cod personal de identificare al posesorului de card
Portofoliu	o varietate de investiții efectuate în diferite tipuri de instrumente financiare
Preț	suma de bani pe care o plătești atunci când cumperi un bun sau un serviciu
Primă de asigurare	suma de bani plătită către un asigurător pentru ca acesta să preia (în baza contractului de asigurare) riscurile menționate în contract
Profit	banii rămași după ce, din totalul veniturilor, scazi totalul cheltuielilor
Randament	termen folosit atunci când indicăm performanța unui fond sau a unei investiții (poate fi pozitiv sau negativ)
Risc	evenimentul imprevizibil care poate apărea și care poate produce pagube materiale sau vătămări corporale
Titluri de stat	instrumente financiare care atestă angajamentul statului de a înapoia sume de bani împrumutate de la investitori, la care se adaugă și o dobândă corespunzătoare sumei investite
Toleranța la risc	gradul de risc pe care un individ și-l poate permite sau cu care este confortabil atunci când investește; în termeni simpli, cu cât este mai mare potențialul de câștig dintr-o investiție, cu atât mai mare este și riscul că valoarea investiției s-ar putea diminua
Tranzacție	operațiunea financiară de vânzare și/sau cumpărare a unor instrumente financiare
Venituri	banii pe care îi primești/gestionezi (alocații, salarii, recompense, burse, cadouri, donații etc.)

Antrenează-te Financiar – Rezolvarea exercițiilor

Despre Bani la firul ierbii

**TACTICI
FINANCIARE
PENTRU UN
VIITOR
SIGUR**

Vlad Gabriel Nicolaescu, expert în educație financiară în cadrul Autorității de Supraveghere Financiară și trainer de educație financiară, își dedică eforturile pentru a-i ajuta pe oameni să înțeleagă puterea deciziilor financiare corecte. Cu o

experiență vastă, Vlad Nicolaescu îmbină în acest manual pasiunea sa pentru fotbal cu cunoștințele financiare, oferind jucătorilor de toate vârstele instrumentele necesare pentru a-și construi o viață financiară echilibrată. Manualul „Despre Bani la Firul Ierbii” reflectă dorința sa de a pune bazele unei culturi financiare solide în rândul sportivilor, ajutându-i să își gestioneze resursele cu responsabilitate și înțelepciune.

Dan Alexandru Chitic este un economist pasionat de educație financiară și un susținător al dezvoltării personale. El activează în A.S.F., în cadrul departamentului de educație financiară, și are o vastă experiență în domeniul training-urilor de educație financiară. Dan

Chitic înțelege importanța educației financiare timpurii și impactul pe care aceasta îl poate avea asupra vieții fiecărui individ, indiferent de domeniul de activitate. Dedicat să ofere jucătorilor de fotbal un ghid practic și accesibil, el aduce prin acest manual o abordare simplă, dar profundă a gestionării banilor, având ca scop formarea unor sportivi bine informați, pregătiți să ia decizii financiare inteligente atât pe teren, cât și în afara acestuia.

Acest manual de educație financiară a fost elaborat sub îndrumarea și coordonarea domnului Gabriel Avrămescu, Prim-vicepreședinte A.S.F.

**AUTORITATEA
DE SUPRAVEGHERE
FINANCIARĂ**

